

Olsztyn, 18 lutego 2020 r.

PS-VI.431.1.86.2019.SM

Pani
Bożena Puszkiewicz
Dyrektor
Warmińsko-Mazurskiego
Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr FK-IV.0030.1175.2019 z dnia 5 grudnia 2019 roku /**akta kontroli str. 1-2/** zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

1. Stella Maścianica – główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
2. Katarzyna Brewka – kierownik Oddziału,
3. Izabela Chowańska – główny specjalista,
4. Lilla Kondrusik – główny specjalista,
5. Iwona Czmochowska – główny specjalista,
6. Agnieszka Pastuła – główny specjalista,
7. Bogdan Caruk – główny specjalista,
8. Agnieszka Brzozowska – główny specjalista,
9. Katarzyna Stefanowska – główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Adopcyjnym w Olsztynie, z siedzibą pod adresem: ul. Żołnierska 11c, 10-558 Olsztyn oraz w podległych mu ośrodkach zamiejscowych tj.: Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Adopcyjnym w Olsztynie – Filia w Elblągu, ul. Hetmańska 31, 83-300 Elbląg i Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Adopcyjnym w Olsztynie – Filia w Ełku, ul. Słowackiego 15a, 19-300 Ełk. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 12 grudnia 2019 roku i zakończono w dniu 18 grudnia 2019 roku. Zakresem przedmiotowym kontroli objęto gromadzenie i aktualizowanie informacji o dzieciach, które mogą być przysposobione, w świetle przepisów:

- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2019 poz. 1111 ze zm.), zwanej dalej ustawą lub ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 20 sierpnia 2015 roku w sprawie wzoru kwestionariusza wywiadu adopcyjnego oraz wzoru karty dziecka,

w tym metryki prowadzenia sprawy (Dz.U. 2015, poz.1303), zwanego dalej rozporządzeniem.

W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym użyto następujących skrótów:

1. Ośrodek Adopcyjny / Ośrodek / W-MOA / kontrolowana Jednostka / Jednostka – co oznacza: Warmińsko-Mazurski Ośrodek Adopcyjny w Olsztynie,
2. siedziba W-MOA w Olsztynie / W-MOA z siedzibą w Olsztynie – co oznacza: olsztyńską siedzibę Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie,
3. Filia w Elblągu – co oznacza: Warmińsko-Mazurski Ośrodek Adopcyjny w Olsztynie – Filia w Elblągu,
4. Filia w Ełku – co oznacza: Warmińsko-Mazurski Ośrodek Adopcyjny w Olsztynie – Filia w Ełku,
5. Dyrektor / Dyrektor Ośrodka / Dyrektor W-MOA – co oznacza: Dyrektora Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie – panią Bożenę Puskiewicz,
6. Kierownik Filii w Elblągu – co oznacza: Kierownika Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie Filia w Elblągu, panią Małgorzatę Bilewicz,
7. Kierownik Filii w Ełku – co oznacza: Kierownika Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie Filia w Elblągu, panią Lucynę Kuferską,
8. Regulamin – co oznacza: Regulamin Organizacyjny Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie,
9. Komisja Kwalifikacyjna / Komisja – co oznacza: Komisję Kwalifikacyjną Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie,
10. kwalifikacja krajowa – co oznacza: kwalifikację dziecka do przysposobienia krajowego, w rozumieniu art. 166 ust. 1 ustawy,
11. Regulamin Komisji – co oznacza: Regulamin Komisji Kwalifikacyjnej Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie, stanowiący załącznik do Regulaminu,
12. WBD / wojewódzki bank danych – co oznacza: ośrodek adopcyjny właściwy do prowadzenia banku danych o dzieciach z terenu województwa oczekujących na przysposobienie,
13. CBD / centralny bank danych – co oznacza: ośrodek adopcyjny właściwy do prowadzenia centralnego banku danych o dzieciach oczekujących na przysposobienie,
14. karta dziecka / karta – co oznacza: informację o sytuacji prawnej, rodzinnej i zdrowotnej dziecka, o której mowa w art. 164 ust. 2 pkt 2 ustawy, a której wzór określono w rozporządzeniu,
15. organizator – co oznacza: organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, o którym mowa w art. 76 ustawy,
16. zespół ds. oceny sytuacji dziecka – co oznacza: posiedzenia, na których organizator dokonuje oceny sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej oraz zespół ds. okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w instytucjonalnej pieczy zastępczej,
17. wykaz – co oznacza: wykaz teczek dzieci, które poddano kontroli.

Kontrola obejmowała okres od dnia 1 stycznia 2018 roku do dnia jej zakończenia, fakt jej przeprowadzenia odnotowano w rejestrze prowadzonym przez Ośrodek. Kontrolę działalności Jednostki przeprowadzono równocześnie w siedzibie W-MOA w Olsztynie w obecności pani Bożeny Puskiewicz – Dyrektora Ośrodka oraz w podległych mu ośrodkach zamiejscowych tj. w Filii w Elblągu, w obecności pani Małgorzaty Bilewicz – Kierownika Filii w Elblągu oraz w Filii w Ełku, w obecności pani Lucyny Kuferskiej – Kierownika Filii w Ełku, upoważnionych przez Dyrektora do udzielania wyjaśnień w zakresie sprawowanej kontroli **/akta kontroli str. 3-4/**. Ustaień dokonano w oparciu o analizę prowadzonej w kontrolowanej Jednostce dokumentacji oraz informacje i wyjaśnienia przekazane bezpośrednio przez wyżej wymienione osoby.

Działalność Jednostki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z nieprawidłowościami**.

USTALENIA KONTROLI

1. Organizacja i funkcjonowanie Ośrodka, w tym stan zatrudnienia pracowników realizujących zadania z zakresu ustawy.

Warmińsko-Mazurski Ośrodek Adopcyjny jest jednostką organizacyjną Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, działającą w formie jednostki budżetowej. Statutowym celem jego działania jest realizacja zadań Samorządu w zakresie prowadzenia procedur przysposobienia i przygotowania osób zgłaszających gotowość do przysposobienia dziecka.

Główna siedziba W-MOA mieści się w Olsztynie. W-MOA posiada podległe mu ośrodki zamiejscowe tj.: Warmińsko-Mazurski Ośrodek Adopcyjny w Olsztynie – Filia w Ełku oraz Warmińsko-Mazurski Ośrodek Adopcyjny w Olsztynie – Filia w Elblągu. Ośrodkiem kieruje Dyrektor, którego zatrudnia i zwalnia Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Pracą podległych Ośrodkowi Filii w Ełku i Filii w Elblągu kierują zatrudnieni w nich Kierownicy **/akta kontroli str. 5-9/**.

Na podstawie art. 162 ust. 1 ustawy Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego wyznaczył z dniem 1 stycznia 2012 roku W-MOA do prowadzenia banku danych o dzieciach z terenu Województwa Warmińsko-Mazurskiego oczekujących na przysposobienie – zwanego Wojewódzkim Bankiem Danych w Olsztynie.

W okresie objętym kontrolą szczegółowe zadania oraz strukturę organizacyjną kontrolowanej Jednostki określał Regulamin Organizacyjny Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie, wprowadzony Zarządzeniem Nr 8/2012 Dyrektora Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie z dnia 14 lutego 2012 r. w sprawie Regulaminu Organizacyjnego Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie, ze zmianami wprowadzonymi: Zarządzeniem Nr 3/2013 z dnia 17 grudnia 2013 roku, Zarządzeniem Nr 8/2014 z dnia 4 lipca 2014 roku, Zarządzeniem Nr 1/2015 z dnia 28 kwietnia 2015 roku, Zarządzeniem Nr 3/2016 z dnia 24 czerwca 2016 roku oraz Zarządzeniem Nr

4/2017 z dnia 3 marca 2017 roku /**akta kontroli str. 10-53**/. W Regulaminie wskazane zostały przepisy ogólne, na podstawie których działa Ośrodek, jego cele i zadania, struktura organizacyjna i podział zadań, organizacja pracy oraz tryb rozpatrywania skarg i wniosków. Zgodnie z Regulaminem podstawowy czas pracy W-MOA wyznaczony został od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:30-15:30, przy czym szkolenia dla kandydatów do przysposobienia odbywają się w godzinach popołudniowych, tj. 15:30-19:30.

Analiza Regulaminu obowiązującego w dacie kontroli wykazała, iż w § 21 wskazano, że Filia w Ełku stosuje pieczęć podłużną, z adresem ul. Piłsudskiego 10/1u, 19-300 Ełk. Treść w tym zakresie winna być zaktualizowana i dostosowana do stanu faktycznego, bowiem obecnie Filia w Ełku mieści się przy ul. Słowackiego 15 A i taki też adres widnieje na aktualnie stosowanych przez nią pieczęciach.

W okresie objętym kontrolą w Ośrodku, zgodnie z wykazem stanowiącym **akta kontroli str. 54-55**, na stanowiskach związanych z realizacją postępowań adopcyjnych zatrudnionych było łącznie 25 osób, w tym:

- w siedzibie W-MOA w Olsztynie:
  - Dyrektor – w wymiarze 1 etatu,
  - pedagodzy – 7 osób, łącznie w wymiarze 7 etatów,
  - psychologów – 4 osoby, łącznie w wymiarze 4 etatów,
- w Filii w Elblągu:
  - Kierownik Filii w Elblągu – w wymiarze 1 etatu,
  - pedagodzy – 3 osoby, łącznie w wymiarze: do maja 2018 r. – 1,3 etatu, od maja 2018 r. – 1,5 etatu,
  - psychologów – 4 osoby, łącznie w wymiarze 1,5 etatu,
- w Filii w Ełku:
  - Kierownik Filii w Ełku – w wymiarze 1 etatu,
  - pedagodzy – 2 osoby, łącznie w wymiarze 1 etatu,
  - psychologów – 2 osoby, w tym jedna w wymiarze 0,5 etatu, druga w wymiarze 0,3 etatu.

2. Gromadzenie informacji o dzieciach, które mogą być przysposobione.

Zgodnie z art. 156 ust. 1 pkt. 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań ośrodka adopcyjnego należy m.in. gromadzenie i aktualizowanie informacji o dzieciach, które mogą być przysposobione. Zadanie to zostało ujęte w § 6 pkt 5 Regulaminu kontrolowanej Jednostki.

Z informacji przedłożonej przez Dyrektora W-MOA wynika, że w okresie objętym kontrolą do W-MOA zgłoszonych zostało łącznie 595 dzieci, w tym: do siedziby W-MOA w Olsztynie – 293, do Filii w Ełku – 102 oraz do Filii w Elblągu – 200. Spośród wszystkich zgłoszonych dzieci, 237 zostało zakwalifikowanych do przysposobienia, w tym: w siedzibie W-MOA w Olsztynie dokonano kwalifikacji 128 dzieci, w Filii w Ełku – 27, oraz w Filii w Elblągu – 82. Pozostałych dzieci nie zakwalifikowano do przysposobienia ze względu na: więz

z rodziną biologiczną bądź opiekunami zastępczymi, niewyrażenie zgody na przysposobienie przez dziecko bądź jego opiekuna prawnego, zdiagnozowane u dziecka reaktywne zaburzenia przywiązania (RAD), czy też negatywne rokowania odnośnie możliwości nawiązania przez dziecko więzi z rodziną adopcyjną. Łącznie w okresie objętym kontrolą przysposobionych zostało 189 dzieci, w tym: w siedzibie W-MOA w Olsztynie przeprowadzono 100 adopcji, w Filii w Ełku 17 adopcji oraz w Filii w Elblągu 72 adopcje **/akta kontroli str. 56/**.

Ustalono, że w W-MOA prowadzone są następujące rejestry **/akta kontroli str. 57/**:

- rejestr dzieci zgłoszonych do W-MOA,
- rejestr kandydatów,
- rejestr dzieci zgłoszonych do WBD – prowadzony w siedzibie W-MOA w Olsztynie,
- rejestr dzieci zgłoszonych do CBD – prowadzony w siedzibie W-MOA w Olsztynie,
- rejestr szkoleń kandydatów na rodziny adopcyjne,
- rejestr opinii psychologiczno-pedagogicznych,
- rejestr świadectw ukończenia szkolenia,
- rejestr kwalifikacji kandydatów.

Szczegółowej analizie poddano dokumentację, w której gromadzone były informacje dotyczące dzieci zgłoszonych do W-MOA, tj.: rejestry dzieci zgłoszonych do W-MOA (rejestry prowadzono osobno w siedzibie W-MOA w Olsztynie, Filii w Elblągu i Filii w Ełku), a także dokumentację indywidualną 48 dzieci, w tym: 25 dzieci zgłoszonych do siedziby W-MOA w Olsztynie, 10 dzieci zgłoszonych do Filii w Elblągu oraz 13 dzieci zgłoszonych do Filii w Ełku **/wykaz - akta kontroli str. 58-59/**.

Jak wynika z informacji udzielonej przez Dyrektora „gromadzenie informacji o dzieciach polega na pozyskaniu informacji o dziecku niezbędnych do sporządzenia karty dziecka oraz przeprowadzenia badań psychologicznych i pedagogicznych od podmiotu, który może je potencjalnie posiadać (...) Współpraca z organami wymienionymi w art. 166 ust. 2 ma miejsce od chwili zgłoszenia dziecka do W-MO w Olsztynie aż do jego umieszczenia w rodzinie przysposabiającej i polega na:

- spotkaniach wymienionych podmiotów na Zespołach ds. okresowej oceny sytuacji dziecka. Skład Zespołu – zależy od miejsca pobytu dziecka (placówka/piecznia zastępcza). Na Zespole omawia się sytuację dzieci – informacje pozyskujemy od wszystkich osób, które pracowały z dzieckiem lub/i rodziną.

- w sytuacji, gdy po zgłoszeniu dziecka Ośrodek nie posiada wszelkich informacji występuje na piśmie (czasem także telefonicznie) z prośbą o podanie, uzupełnienie konkretnej informacji, w zależności od tego, jaki zakres informacji jest nam niezbędny. Adresatami takich zapytań są: asystenci rodziny, miejskie i gminne ośrodki pomocy społecznej, organizatorzy pieczy zastępczej, koordynatorzy pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, szkoły, przedszkola, placówki medyczne (szpitale, przychodnie), Policja, USC” **/akta kontroli str. 60-62/**.

Sposób realizacji zadań w siedzibie W-MOA w Olsztynie:

Ustalono, że prowadzony w siedzibie W-MOA w Olsztynie tabelaryczny rejestr dzieci zgłoszonych do przysposobienia zawierał następujące informacje o dziecku **/akta kontroli str. 63/**:

- 1) imię i nazwisko oraz datę i miejsce urodzenia dziecka,
- 2) data zgłoszenia oraz podmiot zgłaszający,
- 3) informacje o rodzicach i rodzeństwie dziecka (imiona i nazwiska rodziców, daty ich urodzenia, numery PESEL, miejsce pobytu i sytuacja prawna rodzeństwa),
- 4) dane dotyczące stanu zdrowia i inne informacje dotyczące rodziców dziecka,
- 5) dane o stanie zdrowia i rozwoju dziecka,
- 6) miejsce pobytu dziecka,
- 7) sytuacja prawna dziecka,
- 8) informacje o kwalifikacji do przysposobienia,
- 9) uwagi, w których wpisywano informacje m.in. o zgłoszeniu dziecka do WBD, CBD, dacie preadopcji lub adopcji.

Analizie poddano dokumentację 25 dzieci zgłoszonych do siedziby W-MOA w Olsztynie w okresie objętym kontrolą, spośród których 20 zakwalifikowano do przysposobienia **/akta kontroli str. 58/**.

Ustalono, że w siedzibie W-MOA w Olsztynie dla każdego zgłoszonego dziecka założono oddzielną teczkę, w której gromadzono dokumentację związaną z procesem kwalifikowania go do przysposobienia, m.in. dane osobowe dziecka, informacje na temat sytuacji prawnej dziecka, opinie psychologiczne, opinie na temat stanu zdrowia i rozwoju dziecka, informacje na temat rodziców biologicznych, informacje na temat utrzymywania przez rodzinę biologiczną kontaktów z dzieckiem, opis przebiegu pobytu dziecka w pieczy zastępczej, dane dotyczące sytuacji rodzeństwa.

Zgodnie z art. 164 ust. 1 ustawy wskazane w niej podmioty i osoby mają obowiązek przekazywania do ośrodków adopcyjnych informacji o dziecku, uzasadniającej zakwalifikowanie go do przysposobienia. Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, że zgłoszeń tych dokonywały głównie sądy, a także organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze. W przypadku, gdy zgłoszenia dokonywał sąd, W-MOA z siedzibą w Olsztynie, zgodnie z art. 164 ust. 2 pkt 1 ustawy, występował do organizatora bądź placówki opiekuńczo-wychowawczej o przekazanie, w terminie 7 dni, opinii i dokumentacji, o których mowa w art. 139 a ustawy **/przykład: akta kontroli str. 64/**. Organizatorzy bądź placówki opiekuńczo-wychowawcze dokonując zgłoszenia dziecka, przeważnie przekazywali jednocześnie ww. opinie i dokumentację.

W przypadku dzieci zakwalifikowanych do przysposobienia, w sytuacji, gdy przekazana przez ww. podmioty dokumentacja była niepełna, W-MOA z siedzibą w Olsztynie podejmował działania mające na celu zgromadzenie całokształtu ustawowo określonej dokumentacji dziecka, występując do ww. podmiotów o jej uzupełnienie, a także bezpośrednio do m.in. ośrodków pomocy społecznej, asystentów rodziny, placówek oświatowych, placówek medycznych, Urzędów Stanu Cywilnego, Policji **/przykład: akta kontroli str. 65/**.

Stwierdzono, że w przypadku 3 dzieci (w wykazie pod nr. 4, 13, 25), które nie zostały zakwalifikowane do przysposobienia, pomimo, iż nadesłana dokumentacja była niepełna,

W-MOA z siedzibą w Olsztynie nie podjął żadnych działań w celu jej zgromadzenia **/akta kontroli str. 66-69/**. Nadmienić w tym miejscu należy, że zgodnie § 2 ust. 4 Regulaminu Komisji, w przypadku braków w dokumentacji Ośrodek jest zobowiązany do jej uzupełnienia.

Ponadto dla wszystkich dzieci niezakwalifikowanych do przysposobienia nie sporządzono także karty dziecka, zawierającej informacje o jego sytuacji prawnej, rodzinnej i zdrowotnej, oraz metryki prowadzenia sprawy, do czego zobowiązuje art. 164 ust. 2 pkt 2 ustawy **/akta kontroli str. 66-69/**. Dyrektor, wyjaśniając przyczyny powstania nieprawidłowości polegającej na niepodejmowaniu, w przypadku dzieci niezakwalifikowanych do adopcji, działań w celu zgromadzenia ich pełnej dokumentacji oraz niesporządzaniu karty dziecka wraz z metryką prowadzenia sprawy wyjaśnił, że „*W-MOA w Olsztynie, po otrzymaniu informacji/dokumentów zgłoszonego dziecka z uregulowaną sytuacją prawną analizuje je pod kątem, czy otrzymane informacje uzasadniają zakwalifikowanie dziecka do przysposobienia (zgodnie z art. 164 ust. 1 i 2). Zgodnie z art. 154 ust. 1 tylko ośrodek adopcyjny posiada kompetencje do prowadzenia procedur adopcyjnych, a więc także do decydowania, które dzieci mogą być zakwalifikowane do przysposobienia krajowego. Ośrodek adopcyjny realizując swoje zadania ma obowiązek kierowania się dobrem dziecka i poszanowaniem jego praw (art. 155 ust. 1). Jeżeli kwalifikacja dziecka do przysposobienia to dobro i prawa mogłaby naruszać, W-MOA w Olsztynie odstępuje od kwalifikowania dziecka do przysposobienia. Do podjęcia powyższej decyzji Ośrodek nie potrzebuje wszystkich wymienionych w art. 164 ust. 1 i 2 informacji. Wystarczy informacje podstawowe o dziecku i jego rodzinie, sytuacji prawnej oraz opinia organizatora pieczy zastępczej, z której wynika, że brak jest zasadności wszczynania procedury przysposobienia (...). Skoro więc po otrzymaniu niektórych tylko informacji Ośrodek nie powinien kontynuować procedury, decyzja taka zostaje podjęta i procedura związana z takim dzieckiem zostaje zakończona na pierwszym etapie, czyli po niezakwalifikowaniu dziecka do przysposobienia (...) tj. zgłoszenia do W-MOA w Olsztynie (...) Reasumując: W-MOA w Olsztynie nie zakwalifikował do przysposobienia żadnego z dzieci wymienionych w otrzymanym piśmie i zamknął procedurę na pierwszym etapie zgłoszenia informacji, które nie uzasadniały zakwalifikowania dziecka do przysposobienia. Informacje, które otrzymano były wystarczające do podjęcia takiej decyzji. Dzieci były związane emocjonalnie z rodzicami zastępczymi, dodatkowo były to rodziny blisko spokrewnione lub/i dzieci nie wyrażały zgody na prowadzenie procedury przysposobienia. Dzieci powinny być pozostawione w dotychczasowym środowisku rodzinnym” **/akta kontroli 70-73/**.*

Przyczyną powstania powyższych nieprawidłowości jest zatem niewłaściwa interpretacja przepisów. W każdym przypadku powzięcia od podmiotów i osób wymienionych w ustawie informacji o dziecku uzasadniającej zakwalifikowanie go do przysposobienia, Ośrodek powinien zgromadzić całość ustawowo określonej dokumentacji dziecka oraz sporządzić kartę dziecka wraz z metryką prowadzenia sprawy. Ośrodek decyzję o ewentualnym niezakwalifikowaniu dziecka do przysposobienia winien podjąć dopiero po uprzednim wykonaniu ww. działań. Powyższe nieprawidłowości skutkować mogły podjęciem niewłaściwej decyzji w zakresie kwalifikacji dziecka do przysposobienia.

Ustalono, że dla każdego dziecka zakwalifikowanego do przysposobienia pracownicy W-MOA z siedzibą w Olsztynie sporządzali kartę dziecka, wraz z metryką prowadzenia

sprawy, jednakże stwierdzono nieprawidłowości w zakresie sposobu jej sporządzania **/przykład: akta kontroli str. 76-92/**.

Wzór karty dziecka, w tym metryki prowadzenia sprawy, zgodnie z art. 175 ustawy, z uwagi na zapewnienie sprawnego i rzetelnego przeprowadzenia procedury adopcyjnej, określony został w drodze rozporządzenia. Zgodnie z ww. wzorem, karta dziecka winna składać się z ośmiu części. W związku z wątpliwością kontrolujących, który dokument stanowił część VIII karty dziecka, tj. „*Dane o rozwoju psychofizycznym dziecka*” (w badanej dokumentacji brak było dokumentu prowadzonego pod taką nazwą, a poszczególne części karty dziecka nie stanowiły integralnego dokumentu) kontrolujący zwrócili się do Dyrektora o wyjaśnienie w tej sprawie. Dyrektor wskazał, że część VIII karty dziecka stanowił dokument pn. „*Ocena psychicznego rozwoju dziecka*”. Ze złożonego wyjaśnienia wynika także, że dokument ten stanowił jednocześnie diagnozę psychologiczną, o której mowa w art. 156 ust. 1 pkt. 1 oraz art. 166 ust. 1 pkt 1 ustawy. Jak bowiem wskazał Dyrektor „*psycholog przeprowadza diagnozę dziecka na podstawie dokumentów posiadanych/zgromadzonych przez Ośrodek Adopcyjny, wywiad z opiekunem prawnym/zastępczym oraz wystandaryzowane testy psychologiczne. Wyniki powyższych badań/diagnozy są opisane w formie Oceny psychicznego rozwoju dziecka (tożsamy termin – opinia psychologiczna) Powyższy dokument stanowi część VIII „kart dziecka”*” **/akta kontroli str. 74-75/**.

Ustalono, że dokument pn. *Ocena psychicznego rozwoju dziecka* zawierał elementy, które zgodnie ze wzorem określonym w rozporządzeniu winna zawierać część VIII karty dziecka (poza pkt. 4). Można przypuszczać, że stosując tą praktykę chciano uczynić jednocześnie zadość zarówno obowiązkowi sporządzenia diagnozy psychologicznej dziecka, jak i części VIII karty dziecka tj. „*Danych o rozwoju psychofizycznym dziecka*”.

W ocenie kontrolujących jest to nieprawidłowość, wynikająca z błędnej interpretacji przepisów oraz niewłaściwie przyjętej praktyki w zakresie sporządzania dokumentacji. Oczywistym jest fakt, iż pracownicy Ośrodka, przy sporządzaniu części VIII karty dziecka, winni posilkować się m.in. wynikami sporządzonej diagnozy psychologicznej, nie mniej jednak diagnoza psychologiczna oraz część VIII karty dziecka winny stanowić osobne dokumenty. Dodać w tym miejscu należy, karta dziecka powinna być prowadzona zgodnie z określonym rozporządzeniem wzorem, a jej poszczególne części winny stanowić integralny dokument.

Mimo stwierdzonej nieprawidłowości, praktyka ta nie wywołała negatywnych skutków w realizacji zadań.

Ustalono, że dla dzieci zakwalifikowanych do przysposobienia, zgodnie z art. 156 ust. 1 pkt. 1 ustawy sporządzano diagnozę pedagogiczną **/akta kontroli str. przykład: 93-95/**.

Kwalifikacji dzieci do przysposobienia dokonywała Komisja Kwalifikacyjna, której działalność określał Regulamin Komisji, stanowiący załącznik do Regulaminu. W skład Komisji Kwalifikacyjnej wchodził pracownicy merytoryczni W-MOA z siedzibą w Olsztynie, którzy podejmowali decyzję o zakwalifikowaniu bądź braku kwalifikacji dziecka do przysposobienia, co potwierdzali w dokumencie pn. *Kwalifikacja dziecka do przysposobienia krajowego nr...* **/przykład: akta kontroli str. 96/**. Dokument ten zawierał m.in. datę sporządzenia, podstawę prawną, imię i nazwisko dziecka, datę i miejsce jego urodzenia, podmiot zgłaszający dziecko, informację o zakwalifikowaniu bądź niezakwalifikowaniu do

przysposobienia (w przypadku braku kwalifikacji uzasadniano podjętą decyzję), a także skład zespołu dokonującego kwalifikacji oraz podpisy jego członków. Ponadto wskazywano w nim, co do zasady, że W-MOA z siedzibą w Olsztynie dokonał bądź nie dokonał kwalifikacji dziecka do przysposobienia, w oparciu o:

- 1) diagnozę psychologiczną dziecka,
- 2) określenie specyfiki potrzeb dziecka w kontekście prawidłowego doboru rodziny,
- 3) dokonaną przez psychologa ocenę stopnia możliwości nawiązania przez dziecko więzi emocjonalnej w nowej rodzinie,
- 4) ustalenie sytuacji prawnej rodzeństwa,
- 5) dokonaną przez psychologa analizę aktualnych więzi dziecka z bliskimi mu osobami,
- 6) analizę całościowej sytuacji dziecka w celu zbadania, czy przysposobienie leży w jego najlepszym interesie.

We wszystkich badanych przypadkach dzieci niezakwalifikowanych do przysposobienia w dokumencie pn. *Kwalifikacja dziecka do przysposobienia krajowego nr...* wskazywano, że decyzję o braku kwalifikacji podjęto w oparciu o dokumenty i informacje wskazane w przywołanych powyżej punktach od 1) do 6) **/akta kontroli str. 97-101/**.

Nie było to jednak zgodne ze stanem faktycznym, ustalono bowiem, że decyzja o niezakwalifikowaniu dziecka do przysposobienia podejmowana była jedynie w oparciu o nadesłane przez organizatora bądź placówkę opiekuńczo-wychowawczą dokumenty i opinie, o których mowa w art. 139 a ustawy **/przykład: akta kontroli str. 102-110, 111-122/**. W-MOA z siedzibą w Olsztynie nie sporządzał dla tych dzieci karty dziecka, nie dokonywał diagnozy psychologicznej dziecka, a psycholog nie dokonywał oceny stopnia możliwości nawiązania przez dziecko więzi emocjonalnej w nowej rodzinie oraz analizy więzi dziecka z bliskimi mu osobami. Wskazywanie więc, że kwalifikacji dziecka dokonywano w oparciu o ww. dokumenty i informacje jest niezgodne z prawdą. Powyższa praktyka zrodziła nieprawidłowość, którą Dyrektor wyjaśnił w następujący sposób: „*analiza przepisów ustawy dotyczących prowadzenia procedury adopcyjnej związanej z kwalifikacją dziecka do przysposobienia wyraźnie określa tok tej procedury wyłącznie dla dziecka zakwalifikowanego do przysposobienia, poczynając od powzięcia informacji uzasadniającej zakwalifikowanie dziecka do przysposobienia poprzez gromadzenie informacji o dziecku (zakres gromadzonych informacji), sporządzenie „karty dziecka” wraz z metryką (która zawiera działania związane z poszukiwaniem rodziny przysposabiającej, jej doborem, datą preadopcji oraz przysposobienia). Terminy jakich Ośrodek powinien przestrzegać przy poszukiwaniu rodziny (WBD i CBD) a przede wszystkim wynikający z art. 166 ust. 1 sposób kwalifikacji dziecka jest jednoznaczny z procedurą dla dziecka zakwalifikowanego (...). Ośrodek stoi na stanowisku, że jest to przebieg procedury opisanej w ustawie tylko dla dzieci zakwalifikowanych do przysposobienia” **/akta kontroli str. 66-73/**. Wbrew przedstawionej interpretacji przepisów, Dyrektor w dokumencie pn. *Kwalifikacja dziecka do przysposobienia krajowego nr...* w przypadku dzieci niezakwalifikowanych do przysposobienia odnosił się do zapisów art. 166 ust. 1, trudno więc jednoznacznie na podstawie złożonego wyjaśnienia stwierdzić przyczyny tego toku postępowania. Jednocześnie w pisemnym wyjaśnieniu Dyrektor stwierdza „(...) karta kwalifikacyjna (tj. dokument pn. *Kwalifikacja dziecka do przysposobienia krajowego nr...*) dla*

dzieci niezakwalifikowanych do przysposobienia nie może być oparta na art. 166 ust. 1” /akta kontroli str. 72/.

Przyjęta przez Dyrektora Ośrodka interpretacja przepisów była niewłaściwa, gdyż przepisy ustawy w zakresie postępowania adopcyjnego winno stosować się do wszystkich dzieci zgłoszonych do Ośrodka, niezależnie od tego, czy dziecko uzyska, czy też nie, kwalifikację do przysposobienia. Powyższe stanowisko inspektorów zgodne jest ze stanowiskiem wyrażonym w *Komentarzu do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (B. Królak, M. Rączka, Wyd. 2017)* mówiącym, iż informacją uzasadniającą zakwalifikowanie dziecka do przysposobienia jest informacja o uregulowaniu sytuacji prawnej dziecka. Przez pojęcie to należy rozumieć następujące sytuacje:

- 1) nieznani są rodzice dziecka,
- 2) rodzice dziecka zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej,
- 3) rodzice wyrazili zgodę przed sądem opiekuńczym na przysposobienie dziecka w przyszłości bez wskazania osoby przysposabiającego,
- 4) dziecko zostało pozostawione bezpośrednio po urodzeniu, np. w szpitalu, oknach życia,
- 5) śmierć rodziców dziecka,
- 6) rozwiązanie przysposobienia,
- 7) rodzice mają ograniczoną zdolność do czynności prawnych.

Tak wyrażone stanowisko pozwala twierdzić, iż podjęcie decyzji w sprawie kwalifikacji bądź też braku kwalifikacji dziecka do przysposobienia winno oprzeć się na karcie dziecka sporządzonej każdemu zgłoszonemu do Ośrodka dziecku oraz na rzetelnej informacji w zakresie obszarów wskazanych w dokumencie pn. *Kwalifikacja dziecka do przysposobienia krajowego nr....*

Zaniechanie tych czynności, prowadzące do ww. nieprawidłowości skutkować mogło podjęciem niewłaściwej decyzji w zakresie kwalifikacji dziecka do przysposobienia.

W przypadku dzieci zakwalifikowanych do przysposobienia, w 17 na 20 badanych przypadków, W-MOA z siedzibą w Olsztynie dokonał kwalifikacji zgodnie z ustawą, tj. w terminie 30 dni od dnia sporządzenia karty dziecka, na podstawie opinii, o których mowa w art. 139 a ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy. W pozostałych 3 badanych przypadkach stwierdzono, że kwalifikacji dokonano nieterminowo **/akta kontroli str. 123/.**

- w przypadku dziecka w wykazie umieszczonego pod nr. 15, karta dziecka sporządzona została 28.03.2019 r., natomiast kwalifikacji dokonano 23.05.2019 r. **/akta kontroli str. 126-130/.** Dyrektor wskazał, że nieprawidłowość ta powstała w wyniku tego, że dziecko to „zostało zgłoszone do Ośrodka Adopcyjnego wraz z rodzeństwem (...). Po zgromadzeniu właściwych dokumentów i sporządzeniu karty dziecka w dniu 28.03.2019 oraz na ich podstawie Zespół dokonał analizy sytuacji dzieci. Ze względu na poważne zaburzenia w rozwoju mowy dwóch braci podjęto decyzję o próbie zwiększenia szans chłopców na przysposobienie przez uzupełnienie informacji o dzieciach o pełną diagnozę rozwoju mowy i rokowań na przyszłość sporządzoną przez specjalistę neurologopedę. Opinia została sporządzona w terminie niezależnym od Ośrodka w dniu 10.05.2019. Ze względu na indywidualne postępy dzieci, istniała szansa poprawy wzajemnych relacji między rodzeństwem. Stąd, w dbałości o dokonanie oceny

aktualnych relacji, opinia dotycząca więzi została sporządzona 13.05.2019. Po dostarczeniu przez opiekuna prawnego w/w dokumentu opinii neurologopedycznych rodzeństwo zostało niezwłocznie zakwalifikowane do przysposobienia w dniu 23.05.2019. Opóźnienie wyniknęło z potrzeby wykonania dodatkowej uzupełnionej diagnozy specjalistycznej i miało zwiększyć szansę małoletnich na dobór rodziny (badanie dało pozytywne rokowania na przyszłość w zakresie rozwoju mowy) /akta kontroli str. 124/,

- w przypadku dziecka w wykazie umieszczonego pod nr. 7, karta dziecka sporządzona została 21.08.2018 r., natomiast kwalifikacji dokonano 27.09.2018 r. /akta kontroli str. 131-137/. Dyrektor wskazał, że nieprawidłowość ta powstała w wyniku tego, że „dzieci – rodzeństwo (...) teczka nr 69/70/71/2018 w związku z uregulowaną sytuacją prawną zostało zgłoszone do Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Adopcyjnego w Olsztynie. Dokumenty dzieci wpłynęły 21.06.2018 r. Ośrodek wykonał wszelkie niezbędne czynności by zgromadzić jak najbardziej pełne i rzetelne informacje o zgłoszonych dzieciach. Ze względu na wcześniej ustanowioną opiekę prawną przeprowadzenie badania psychologicznego, sporządzenie diagnozy funkcjonowania i rozwoju dzieci oraz sporządzenie karty małoletnich dzieci (...) i (...) było możliwe 21.08.2018 r. Z przyczyn niezależnych od Ośrodka (brak opieki prawnej) ocena funkcjonowania małoletniej (...) oraz pełna ocena relacji między rodzeństwem była możliwa dopiero 21 i 25.09.2018 r. W związku z powyższym Ośrodek kierując się dobrem dzieci i potrzebą jak najbardziej rzetelnej oceny potrzeb rodzeństwa podjął decyzję kwalifikacji do przysposobienia małoletnich (...) i (...) tydzień po ustawowym terminie” /akta kontroli str. 124-125/.
- w przypadku dziecka w wykazie umieszczonego pod nr. 12, karta dziecka sporządzona została 03.01.2019 r., natomiast kwalifikacji dziecka dokonano 04.12.2018 r., czyli na miesiąc przed sporządzeniem karty dziecka /akta kontroli str. 138-143/. Dyrektor wskazał, że nieprawidłowość ta powstała w wyniku tego, że „został popełniony błąd przy wpisywaniu daty sporządzenia karty dziecka. Mogło wynikać to z intensywnego nakładu pracy oraz trudnej sytuacji osobistej pracownika. Pedagog sporządzająca kartę dziecka powinna ją datować 04.12.2018 r. a nie jak mylnie wpisano 03.01.2019 r.”/akta kontroli str. 125/.

Powstałe nieprawidłowości skutkowały wydłużeniem się procesu kwalifikowania ww. dzieci do przysposobienia, a tym samym mogły mieć wpływ na wydłużenie czasu oczekiwania przez nie na adopcję.

Ustalono, iż z posiedzeń Komisji Kwalifikacyjnej sporządzano protokoły, które zawierały m.in datę posiedzenia, dane osób biorących w nim udział, porządek zebrania oraz podpisy członków Komisji /przykład: akta kontroli str. 144/.

Zgodnie z art. 165 ustawy ośrodek adopcyjny ma obowiązek poinformować rodzinę, która przysposobiła dziecko o możliwości przysposobienia jego brata lub siostry w sytuacji, gdy jest taka możliwość. Na podstawie analizy dokumentacji stwierdzono, że W-MOA z siedzibą w Olsztynie podejmował działania w powyższym zakresie /przykład: 145-146/.

Sposób realizacji zadań w Filii w Ełku:

Ustalono, że prowadzony w Filii w Ełku rejestr dzieci zgłoszonych do przysposobienia **/akta kontroli str. 147/** zawierał następujące informacje o dziecku:

- 1) imię i nazwisko oraz datę i miejsce urodzenia dziecka,
- 2) datę zgłoszenia i zgłaszającego,
- 3) informacje o rodzicach i rodzeństwie dziecka (imię i nazwisko matki i ojca, pesel rodziców, daty urodzeń rodzeństwa),
- 4) dane dotyczące rodziny, środowisko, stan zdrowia,
- 5) dane o stanie zdrowia dziecka,
- 6) miejsce pobytu dziecka,
- 7) informacje o sytuacji prawnej dziecka,
- 8) inne uwagi m.in. datę kwalifikacji do przysposobienia, datę pierwszego kontaktu z dzieckiem, personalia kandydatów na rodziców, datę złożenia wniosków w sądzie.

Analizie poddano dokumentację 13 dzieci zgłoszonych do Filii w Ełku w okresie objętym kontrolą **/akta kontroli str. 59/**. Spośród spraw dzieci poddanych kontroli, 3 niezakwalifikowano do przysposobienia krajowego, 8 zakwalifikowano do przysposobienia, natomiast jedno z dzieci, w okresie objętym kontrolą, dwukrotnie poddane było kwalifikacji (raz nie zostało zakwalifikowane, a następnie zakwalifikowano je do przysposobienia, o czym mowa w wystąpieniu poniżej).

W wyniku analizy powyższych spraw ustalono, że w Filii w Ełku dla każdego zgłoszonego dziecka założono oddzielną teczkę, w której gromadzono dokumentację związaną z procesem kwalifikacyjnym.

Ustalono, że informacje o dzieciach, uzasadniające zakwalifikowanie ich do przysposobienia, przekazywały przede wszystkim sądy oraz organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej i placówki opiekuńczo-wychowawcze. W przypadku, gdy zgłaszającym był sąd, zgodnie z art. 164 ust. 2 pkt 1 ustawy, Kierownik Filii w Ełku niezwłocznie występował do właściwej jednostki, biorąc pod uwagę miejsce pobytu dziecka, o przesłanie opinii i dokumentacji, o których mowa w art. 139 a ustawy **/przykład: akta kontroli str. 148/**. Kiedy dziecko zgłaszał organizator rodzinnej pieczy zastępczej, bądź placówka opiekuńczo-wychowawcza, zazwyczaj wówczas dołączano do zgłoszenia opinie i dokumentację, o której mowa w art. 139 a ustawy. Jeśli w ww. dokumentacji brakowało istotnych informacji o dziecku, niezwłocznie występowano o jej uzupełnienie.

Ustalono, że w okresie objętym kontrolą Kierownik Filii w Ełku nie występował do WBD w Olsztynie o ustalenie sytuacji prawnej dziecka, co umożliwia art. 164 ust. 3 ustawy, gdyż nie wystąpiła taka potrzeba.

Zgodnie z art. 161 ust 4 ustawy, w celu realizacji swoich zadań, a zatem również w celu kwalifikacji dzieci do adopcji (art. 156 ust 1 pkt 1 ustawy), ośrodek adopcyjny ma prawo do uzyskania informacji lub wglądu do wszelkiej dostępnej dokumentacji dotyczącej dziecka, w tym prawnej i medycznej. W dokumentacji dziecka (w wykazie pod nr. 47), które zostało zgłoszone do Filii w Ełku w dniu 7 czerwca 2019 r. stwierdzono, iż do dnia kontroli nie opracowano karty dziecka. Nadmienić należy, iż niezwłocznie po zgłoszeniu dziecka, Kierownik Filii w Ełku wystąpił do właściwego organizatora o przesłanie niezbędnej dokumentacji małoletniego, w celu przeprowadzenia procesu kwalifikacyjnego. Dokumentacja ta wpłynęła 19 czerwca 2019 r., a następnie została uzupełniona przez ww. jednostkę w dniu

17 lipca 2019 r. Kierownik Filii w Ełku w dniu 5 sierpnia 2019 r. zwrócił się do organizatora o przesłanie oryginałów stosownej dokumentacji, którą przekazano w dniu 3 września 2019 r. Następnie Kierownik Filii w Ełku w dniu 4 września 2019 r. zwrócił się do organizatora o przesłanie informacji dotyczących ustanowienia opieki prawnej dla małoletniego, zgłoszonego przez sąd, co ponowił 9 grudnia 2019 r. **/akta kontroli str. 149-157/**. Do dnia kontroli informacja dotycząca ustanowienia opieki prawnej dla małoletniego, zgłoszonego przez sąd, nie wpłynęła do Filii w Ełku. Kierownik Filii w Ełku wyjaśnił, iż „(...) *W-MOA w Olsztynie Filia w Ełku nie posiada pełnej dokumentacji dziecka tj.:*

- *zaświadczenia o opiece prawnej,*
- *zgody opiekuna prawnego na przetwarzanie danych osobowych dziecka,*
- *zgody lub braku zgody opiekuna prawnego na poszukiwanie dla małoletniego rodziny przysposabiającej,*
- *zgody lub braku zgody małoletniego na poszukiwanie dla niego rodziny przysposabiającej.*

*Po otrzymaniu informacji o wyznaczeniu opiekuna prawnego Ośrodek niezwłocznie zaprosi małoletniego wraz z opiekunem prawnym w celu podpisania w/w dokumentów. W przypadku zgody opiekuna prawnego lub małoletniego na przysposobienie będzie sporządzona Diagnoza psychofizyczna dziecka oraz Diagnoza pedagogiczna dziecka. Na podstawie tych dokumentów będzie sporządzona Karta dziecka i powołana Komisja Kwalifikacyjna. W przypadku braku takich zgód zostanie bezpośrednio sporządzona Karta Dziecka i odbędzie się Komisja Kwalifikacyjna” **/akta kontroli str. 158-159/**.*

W ocenie zespołu kontrolnego Kierownik Filii w Ełku nie wykorzystał prawa, które stwarza art. 161 ust. 4 ustawy, zgodnie z którym ośrodek adopcyjny może występować do wszelkich podmiotów posiadających informacje dotyczące dziecka (np.: sądów, placówek leczniczych, placówek oświatowych, ośrodków pomocy społecznej), pozwalające na jego kwalifikację. Przepisem, który ułatwia realizację ww. uprawnień, jest art. 190 a ustawy, zgodnie z którym sądy, organy i jednostki organizacyjne są obowiązane niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni, udostępnić lub udzielić na wniosek podmiotu realizującego zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, w tym przypadku ośrodka adopcyjnego, niezbędnych informacji, które mają znaczenie w realizacji zadań wynikających z ustawy.

Biorąc pod uwagę powyższe, w przypadku braku możliwości pozyskania informacji dotyczącej opieki prawnej od organizatora, należało zwrócić się bezpośrednio do sądu, czego nie uczyniono. Kierownik Filii w Ełku w wyjaśnieniu z dnia 17 grudnia 2019 r. wskazał: „*z uwagi na to, że w trybie ustawowym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie nie udzieliło odpowiedzi na zapytanie dotyczące opieki prawnej, Ośrodek ponownie wystąpił z zapytaniem ww. kwestii – pismo z dn. 09.12.2019 r. W sytuacji, gdy przewidziany termin 7 dni roboczych minie W-MOA w Olsztynie Filia w Ełku wystąpi do właściwego Sądu w celu pozyskania informacji o opiece prawnej wobec małoletniego” **/akta kontroli str. 160-161/**.*

Nieprawidłowość opisana powyżej skutkowała tym, iż przez okres pół roku nie zostało przeprowadzone postępowanie kwalifikacyjne w odniesieniu do małoletniego, co przedłużyło całą procedurę adopcyjną.

W wyniku analizy dokumentacji dwojga dzieci, umieszczonych w wykazie pod nr. 39 i 40 **/akta kontroli str. 59/** ustalono, iż zostały one zgłoszone do przysposobienia w dniu 8 maja 2018 r. wraz z siostrą. Po przeprowadzeniu badań psychologicznych i pedagogicznych,

w dniu 31 lipca 2019 r. rodzeństwa nie zakwalifikowano do przysposobienia. W opinii psychologicznej z dnia 27 lipca 2018 r., dotyczącej relacji emocjonalnych między trojgiem rodzeństwa, znalazł się zapis: „(...) nie ulega jednak wątpliwościom, że każda utrata bliskiej osoby pogłębia ich deficyty emocjonalne. Działania pomocowe względem dzieci winne dążyć do zintegrowania rodzeństwa w jednym względnie stałym systemie rodzinnym, w którym potrzeby emocjonalne każdego z dzieci będą zaspokajane. Reasumując powiedzieć należy, iż na obecnym etapie pracy z dziećmi nie jest możliwe ich wspólne przysposobienie, bez skrzywdzenia emocjonalnie któregośkolwiek z nich. Nie zachodzą też przesłanki do rozdzielenia rodzeństwa” /akta kontroli str. 162-163/. W protokole nr 17/2018 z posiedzenia Komisji Kwalifikacyjnej z dnia 31 lipca 2018 r. szczegółowo opisano sytuację małoletnich i podjęto decyzje o niezakwalifikowaniu rodzeństwa do przysposobienia /akta kontroli str. 164-170/.

W dniu 4 grudnia 2018 r. rodzeństwo, o którym mowa powyżej, zgłoszono ponownie, jednak bez najstarszej siostry /akta kontroli str. 171-173/. W dniu 18 stycznia 2019 r. Komisja Kwalifikacyjna zakwalifikowała młodsze dzieci do przysposobienia /akta kontroli str. 174-178/. Zaznaczyć należy, iż art. 166 a ustawy wskazuje, że co do zasady rodzeństwo powinno być umieszczone w jednej rodzinie przysposabiającej, jednak dopuszcza się możliwość jego rozdzielenia, m.in. gdy ośrodek kwalifikujący dziecko do adopcji krajowej, na podstawie opinii wydanej przez podmiot oceniający sytuację dziecka w pieczy zastępczej o zasadności wspólnego umieszczenia rodzeństwa w rodzinie przysposabiającej uzna, że nie leży to w najlepszym interesie dziecka. Zespół kontrolny zwrócił uwagę na fakt, iż mimo, że sytuacja trojga rodzeństwa była znana pracownikom Filii w Ełku, kiedy ponownie do przysposobienia zgłoszono dwoje najmłodszego rodzeństwa, w procesie kwalifikacji do przysposobienia pominięto najstarsze dziecko – siostrę. Kierownik Filii poproszony o wyjaśnienie, dlaczego po ponownym zgłoszeniu dziecka (w wykazie pod nr. 40), nie dokonano analizy więzi z najstarszym z nich (w wykazie pod nr. 39) wskazał: „(...) Po raz pierwszy rodzeństwo zostało zgłoszone do Ośrodka adopcyjnego w maju 2018 roku wraz ze starszą siostrą, która przebywała w Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii w Zielonce (od 16.04.2018 r.) z uwagi na postępujący proces demoralizacji. Dzieci nie zostały zakwalifikowane do przysposobienia z dnia 31.07.2018 r. z uwagi na więzi emocjonalne, które łączyły dzieci pomimo tego, że miały one charakter pozabezpiecznych. Ponadto najstarsza z rodzeństwa (poz. 19/2018 rejestru) w obecności psychologa Ośrodka nie wyraziła zgody na poszukiwanie dla niej rodziny adopcyjnej.

W chwili ponownego zgłoszenia dziecka z pozycji 20/2018 jego sytuacja rodzinna uległa zmianie (zgłoszone do przysposobienia tylko dwoje młodszego rodzeństwa). Jego siostra nadal przebywała w MOS w Zielonce (województwo mazowieckie), a tym samym podlegała jako wychowanka placówki – innemu Ośrodkowi Adopcyjnemu. Jej stopień demoralizacji pogłębiał się (opinia MOS z dn. 25.09.2018r.). Ponadto z opinii o zasadności wspólnego nieumieszczania rodzeństwa w rodzinie przysposabiającej wynika, że nie ma takiej możliwości, gdyż małoletnia ma demoralizujący wpływ na funkcjonowanie młodszego rodzeństwa. Małoletnia również była objęta nadzorem kuratora, z którym nie wchodziła w interakcję. Z uwagi na powyższe zachodziły przesłanki o zakwalifikowaniu tylko młodszego rodzeństwa do przysposobienia oraz niewysłuchania małoletniej, która we wcześniejszym procesie deklarowała chęć pozostania w

RDD. Działając w najlepszym interesie dziecka W-MOA w Olsztynie Filia w Ełku podjął decyzję tylko o kwalifikacji zgłoszonych dzieci po raz drugi /akta kontroli str. 179-180/.

W opinii kontrolujących, zważywszy na fakt, iż pracownicy Filii w Ełku, znali sytuację małoletnich dzieci, zasadne było ponowne przeanalizowanie relacji emocjonalnych między trojgiem rodzeństwa, tym bardziej, że psycholog wskazywał w lipcu 2018, iż nie zachodziły wówczas przesłanki do jego rozdzielenia. Przepis prawa nie zezwala na wielokrotne zgłaszanie tych samych dzieci. Nakazuje jednak dokonywanie aktualizacji danych o dzieciach (art. 155 ust. 1 pkt 5 ustawy). Zatem nawet jeśli zmieniła się sytuacja dzieci, należało zaktualizować sytuację dzieci, dokonać ponownej kwalifikacji, jednakże w ramach raz przyjętego zgłoszenia i w ramach tego samego postępowania.

Przyjęte rozwiązanie spowodowało nieprawidłowość, która skutkowałą „dublowaniem się” dzieci zgłoszonych do przysposobienia, co może mieć przełożenie na dane statystyczne, wykazywane w obowiązującej sprawozdawczości.

Na podstawie zgłoszenia i uzyskanych opinii, ośrodek adopcyjny winien sporządzić kartę dziecka, zgodnie z wzorem stanowiącym załącznik nr 2 do rozporządzenia. Stwierdzono, że w Filii w Ełku, część I-VI karty dziecka zawsze sporządzana była przez jej pracowników. Ustalono, że część VII karty dziecka tj. „Dane o stanie zdrowia dziecka oraz o rozwoju dziecka”, wypełniał lekarz (co jest zgodne z obowiązującymi przepisami), dostarczał zaś podmiot zgłaszający dziecko do przysposobienia bądź ten, do którego wystąpiono o przesłanie informacji o dziecku /akta kontroli str. 181-185, 187-193/.

Kierownik Filii w Ełku, w wyjaśnieniach przyjętych do protokołu w zakresie sporządzania karty dziecka, a także diagnozy psychologicznej poinformował, iż „Ocena psychicznego rozwoju dziecka” stanowi diagnozę psychologiczną, sporządzoną przez psychologa zatrudnionego w Filii w Ełku. Poinformował, iż część VIII karty dziecka, tj. „Dane o rozwoju psychofizycznym dziecka” wypełniana była przez psychologa zatrudnionego w jednostce, która zgłaszała dziecko do przysposobienia/przesyłała informacje o dziecku /akta kontroli str. 215/.

Następnie Kierownik Filii w Ełku w oświadczeniu z dnia 18 grudnia 2019 r. doprecyzował, iż „(...) na podstawie przeprowadzonych badań psychologicznych przez psychologa W-MOA w Olsztynie Filia w Ełku jest sporządzana diagnoza dziecka pod nazwą Ocena Psychicznego Rozwoju Dziecka. Diagnozy te są rejestrowane (rejestr diagnoz dzieci 532). Diagnoza o nazwie Ocena Psychicznego Rozwoju Dziecka jest tożsama z cz. VIII Karty dziecka – Dane o rozwoju psychofizycznym dziecka. W związku z tym, że diagnozuje dzieci jeden psycholog wydaje się być bezzasadnym pisanie tej samej diagnozy pod dwiema różnymi nazwami. Zwłaszcza, że punkty do omówienia (zawarte w obu formach diagnozy) są takie same. Ocena Psychicznego rozwoju Dziecka zawiera informację o możliwości nawiązania więzi z rodziną adopcyjną” /akta kontroli str. 216/. Analiza dokumentacji dzieci, w których znajdowała się „Ocena Psychicznego Rozwoju Dziecka”, sporządzana przez psychologa Filii w Ełku, wykazała, iż zawierała ona elementy cz. VIII karty /przykład: akta kontroli str. 217-218/.

Sporządzanie diagnozy psychologicznej oraz części VIII karty dziecka w ramach jednego dokumentu uznaje się za nieprawidłowość, co zostało szczegółowo opisane na str. 8 niniejszego wystąpienia.

Ustalono, iż w Filii w Ełku, po przeprowadzeniu badań diagnostycznych oraz w oparciu o posiadaną dokumentację, pedagog sporządzał diagnozę pedagogiczną. Ujmował w niej informacje o: sytuacji prawnej dziecka, sytuacji rodzinnej, kontaktach z rodziną, dane o rodzeństwie, pobytach, stanie zdrowia, ogólną charakterystykę dziecka, dane o szczególnych potrzebach dziecka oraz wnioski do pracy z nim **/przykład: akta kontroli str. 211-214/**.

Analiza dokumentacji wykazała, iż w przypadku 2 dzieci niezakwalifikowanych do przysposobienia krajowego **/akta kontroli str. 186, 194-195/**, umieszczonych w wykazie pod nr. 45 i 46, część VIII karty tj. *Dane o rozwoju psychofizycznym*, była sporządzona przez psychologa niebędącego pracownikiem Filii w Ełku. Kierownik w wyjaśnieniu z dnia 18 grudnia 2019 r. wskazał, że „W-MOA w Olsztynie Filia w Ełku nie sporządza diagnoz psychologicznych tj. *Danych o rozwoju psychofizycznym dziecka dla dzieci niezakwalifikowanych do przysposobienia z uwagi na braki kadrowe (1 psycholog zatrudniony na ½ etatu – również trener PRIDE prowadzący szkolenia, 1 psycholog zatrudniony na 0,3 etaty od początku roku 2017 przebywa na zwolnieniach lekarskich i urlopie macierzyńskim). Ponadto, gdy opiekun prawny nie wyraża zgody na poszukiwanie rodziny przysposabiającej lub małoletni nie wyraża zgody na przysposobienie nie możemy naruszać dóbr osobistych osób zainteresowanych oraz narażać na stres rodzinę oraz dziecko prowadząc proces diagnostyczny (przeprowadzenia badania psychologicznego dziecka)” **/akta kontroli str. 196-197/**. Ponadto Kierownik Filii w Ełku, wyjaśniając powyższą kwestię, wskazał również, iż „(...) *nie mamy takich uprawnień, aby prowadzić proces diagnostyczny osób, które nie wyrażają na to zgody lub w ich imieniu nie wyraża takiej zgody opiekun prawny. W wyżej wymienionych przypadkach Ośrodek dokonując kwalifikacji posilkuje się danymi dostarczonymi przez PCPR lub Placówkę. Natomiast dla wszystkich dzieci, które są kwalifikowane do przysposobienia sporządzana jest Ocena psychicznego rozwoju dziecka, która jest tożsama z VIII częścią Karty dziecka”* **/akta kontroli str. 198/**. Powyższe nie znajduje umocowania w obowiązujących przepisach prawnych, bowiem zgodnie z art. 164 ust. 2 pkt 2 ustawy, sporządzanie karty dziecka stanowi wyłączną kompetencję ośrodka adopcyjnego, a co za tym idzie, winna ona być sporządzana przez pracowników Filii w Ełku. Przyczyną powstania powyższej nieprawidłowości jest niewłaściwa interpretacja przepisów. Tak przyjęty sposób sporządzania dokumentacji, może budzić wątpliwość, czy kwalifikacja dziecka do przysposobienia została dokonana w sposób rzetelny.*

Ustalono ponadto, iż co do zasady prowadzono metrykę sprawy, do czego obliguje art. 164 ust. 2 ustawy, ale tylko dla dzieci zakwalifikowanych do przysposobienia **/przykład: akta kontroli str. 200-2013/**. W przypadku czworga dzieci niezakwalifikowanych do przysposobienia, zamiast metryki sprawy, prowadzono spis dokumentów **/akta kontroli str. 204-208/**, a w przypadku jednego dziecka nie sporządzono ani metryki, ani też spisu dokumentów. Kierownik Filii w Ełku w dniu 16 grudnia 2019 r. wyjaśnił, że:

- „(...) 19/2018 informuję, że W-MOA w Olsztynie Filia w Ełku dla dzieci niezakwalifikowanych do przysposobienia metrykę prowadzenia sprawy sporządza w formie spisu dokumentów i umieszcza ją na początku teczki dziecka,
- 20/2018 – małoletni był dwukrotnie zgłaszany do przysposobienia. Podczas pierwszej kwalifikacji dziecko nie zostało zakwalifikowane do przysposobienia i dla małoletniego

metrykę sporządzono w formie spisu dokumentów znajdujących się w teczce dziecka. Podczas drugiego zgłoszenia dziecka do przysposobienia połączono obie te czki i do aktualnej dokumentacji sporządzono metrykę prowadzenia sprawy. W związku z tym w teczce znajdują się obie formy metryczek,

- 8/2019 i 12/2019 – z uwagi na brak kwalifikacji małoletniego dziecka do przysposobienia W-MOA w Olsztynie Filia w Elku sporządziła metryczkę prowadzenia sprawy w formie spisu dokumentów i umieszczono ją na początku teczki dziecka,
- 21/2019 – w związku z tym, że dokumentacja małoletniego jest w trakcie kompletowania nie została jeszcze sporządzona metryka prowadzenia sprawy” **/akta kontroli str. 209/**.

Wskazać należy, iż metryka sprawy winna być sporządzana dla każdego dziecka, już od momentu zgłoszenia go do Ośrodka, gdyż stanowi ona integralną część karty dziecka. Odnotowuje się w niej bowiem poszczególne czynności podejmowane w procesie przysposobienia dziecka, czyli przebieg całej procedury, opisanej szczegółowo w art. 164 ustawy. Przyczyną powyższej nieprawidłowości była niewłaściwa interpretacja obowiązujących przepisów w tym zakresie oraz niewłaściwa organizacja pracy, co skutkowało brakiem przejrzystości procedury prowadzonej przez Ośrodek oraz możliwości weryfikacji prawidłowości prowadzonego postępowania.

Ustalono, iż zgodnie z art. 164 ust. 5 ustawy, w terminie 30 dni od dnia sporządzenia karty dziecka, Komisja Kwalifikacyjna, w skład której wchodził pracownicy merytoryczni Filii w Elku, a także Dyrektor (w momencie, kiedy w Filii w Elku następowały braki kadrowe), podejmowała decyzję o zakwalifikowaniu bądź braku kwalifikacji dziecka do adopcji. Znajduje to potwierdzenie w dokumencie widniejącym w teczce dziecka pn. *Kwalifikacja dziecka do przysposobienia krajowego nr...*, który zawierał m.in. datę jego sporządzenia, podstawę prawną, imię i nazwisko dziecka, datę i miejsce urodzenia, podmiot zgłaszający, informacje o zakwalifikowaniu, bądź niezakwalifikowaniu do przysposobienia (kiedy dziecko nie było kwalifikowane, wówczas dokonywano uzasadnienia podjętej decyzji), a także skład zespołu dokonującego kwalifikacji oraz podpisy jego członków. Ponadto w dokumencie tym wskazywano, iż kwalifikacji dziecka w Filii w Elku dokonano w oparciu o:

- 1) diagnozę psychologiczną dziecka,
- 2) określenie specyfiki potrzeb dziecka w kontekście prawidłowego doboru rodziny,
- 3) dokonaną przez psychologa ocenę stopnia możliwości nawiązania przez dziecko więzi emocjonalnej w nowej rodzinie,
- 4) ustalenie sytuacji prawnej rodzeństwa,
- 5) dokonaną przez psychologa analizę aktualnych więzi dziecka z bliskimi mu osobami,
- 6) analizę całościowej sytuacji dziecka w celu zbadania, czy przysposobienie leży w jego najlepszym interesie.

Kontrolujący ustalili, iż w przypadku dwojga dzieci (w wykazie pod nr. 45 i 46), w dokumencie *Kwalifikacja dziecka do przysposobienia krajowego nr 8/2019 oraz 12/2019 /akta kontroli str. 219-220/* wskazano, iż kwalifikacji dzieci dokonano w oparciu o wszystkie ww. elementy (ujęte od pkt 1 do 6). W teczkach dzieci kontrolujący stwierdzili jednak brak dokumentacji w zakresie pkt 1, 2, 3 i 5. Kierownik Filii w Elku w wyjaśnieniach z dnia 17 grudnia 2019 r. poinformował, że „w związku z tym, że opiekunowie prawni nie wyrazili zgody na poszukiwanie dla małoletnich rodzin przysposabiających, a tym samym w przeprowadzeniu

przez proces diagnostyczny (...), kwalifikacja mogła odbyć się tylko na podstawie przesłanej przez PCPR dokumentacji. Zatem Komisja Kwalifikacyjna dokonała kwalifikacji w oparciu o:

- opinię o zasadności przysposobienia dziecka,
- opinie o kontaktach dziecka z rodzina biologiczną i wpływie tych kontaktów na dziecko,
- opinię o zasadności przysposobienia związanego ze zmianą miejsca zamieszkania dziecka na miejsce zamieszkania poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej,
- opinii o zasadności wspólnego umieszczenia rodzeństwa w rodzinie przysposabiającej,
- opinii o możliwości nieumieszczenia wspólnie rodzeństwa w rodzinie przysposabiającej z powodu nieznaledzenia kandydata do przysposobienia rodzeństwa,
- w przypadku gdzie wiek, poziom i rozwój dziecka umożliwiają jego wysłuchanie w kwestii przysposobienia jego zdanie jest brane pod uwagę” /akta kontroli str. 221/.

Przyczyną powyższej nieprawidłowości była niewłaściwa interpretacja obowiązujących przepisów. Szerzej skutki opisanej nieprawidłowości wskazano na str. 10 niniejszego wystąpienia.

Ustalono, iż z posiedzeń Komisji Kwalifikacyjnej sporządzano protokoły, które zawierały m.in datę posiedzenia, dane osób biorących w nim udział, porządek zebrania, a także szczegółowy opis jego przebiegu oraz podpisy członków Komisji /akta kontroli str. 164-166, 174-177/.

Filia w Ełku przesyłała do stosownej instytucji pieczy zastępczej, w której przebywało dziecko, informację o jego zakwalifikowaniu lub braku kwalifikacji do przysposobienia.

Ponadto ustalono, iż w okresie objętym kontrolą, zgodnie z art. 164 ust. 6 ustawy, w przypadku 10 dzieci zgłoszonych do Filii w Ełku i zakwalifikowanych do przysposobienia, dla których nie pozyskano kandydatów do przysposobienia, ich dokumentację kwalifikacyjną przesłano do Wojewódzkiego Banku Danych w Olsztynie /akta kontroli str. 223/.

Artykuł 165 ustawy nakłada na ośrodek adopcyjny obowiązek poinformowania rodziny, która wcześniej przysposobiła dziecko, o możliwości przysposobienia brata albo siostry tego dziecka. Regulacja ta daje szansę na wspólne wychowywanie się rodzeństwa. Stwierdzono, iż w przypadku dziecka (w wykazie pod nr. 41) podjęto działania w tym kierunku, tym samym wypełniono obowiązek wynikający z ww. aktu prawnego.

Sposób realizacji zadań w siedzibie W-MOA w Filii w Elblągu:

Ustalono, że prowadzony w Filii w Elblągu rejestr dzieci zgłoszonych do przysposobienia zawierał następujące informacje o dziecku /akta kontroli str. 229-230/:

- 1) nazwisko i imiona dziecka oraz datę i miejsce urodzenia,
- 2) datę zgłoszenia oraz podmiot zgłaszający,
- 3) informacje o rodzicach i rodzeństwie dziecka (imiona i nazwiska rodziców, daty ich urodzenia, miejsce pobytu i sytuacja prawna rodzeństwa),
- 4) dane dotyczące stanu zdrowia,
- 5) miejsce pobytu dziecka,
- 6) sytuacja prawna dziecka,
- 7) informacje o kwalifikacji do przysposobienia, data wysłania do WBD,

8) rubryka zawierająca dane o kandydatach na rodziców adopcyjnych, datę: pierwszego kontaktu, złożenia wniosku do sądu, preadopcji i adopcji.

Kontroli poddano dokumentację 10 dzieci zgłoszonych do Filii w Elblągu w okresie objętym kontrolą, spośród których 5 zakwalifikowano do przysposobienia krajowego **/akta kontroli str. 58/**.

Ustalono, że w Filii w Elblągu dla każdego zgłoszonego dziecka założono oddzielną teczkę, w której gromadzono dokumentację związaną z procesem kwalifikowania go do przysposobienia, m.in. dane osobowe dziecka, informacje na temat sytuacji prawnej dziecka, opinie psychologiczne, opinie na temat stanu zdrowia i rozwoju dziecka, informacje na temat rodziców biologicznych oraz rodzeństwa dziecka.

Informację o dziecku, uzasadniającą zakwalifikowanie go do przysposobienia, w 7 przypadkach Filia w Elblągu pozyskała z sądu rejonowego właściwego ze względu na miejsce zamieszkania dziecka, natomiast w 3 przypadkach od organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. W przypadku dokonania zgłoszenia dziecka przez sąd rejonowy, w Filii w Elblągu zwracano się do organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, zespołu do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka umieszczonego w instytucjonalnej pieczy zastępczej bądź dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego „(...) z prośbą o zgłoszenie dziecka celem kwalifikacji do przysposobienia” **/akta kontroli str. 231-233/**. W opinii kontrolujących takie działania nie znajdują odzwierciedlenia w zapisach art. 164 ust. 2 pkt 1 ustawy, zgodnie z którym ośrodek adopcyjny, który pozyskał informację o dziecku uzasadniającą zakwalifikowanie go do przysposobienia, występuje niezwłocznie (o ile nie posiada) do ww. jednostek o przekazanie, w terminie 7 dni, opinii oraz dokumentacji, o których mowa w art. 139 a ustawy. Wobec powyższego, Filia w Elblągu, po pozyskaniu ww. informacji, winna zwrócić się do właściwej instytucji o przekazanie dokumentacji, zgodnie z art. 139 a ustawy, który obliguje wskazane w nim instytucje do przekazania niezbędnych informacji w określonym terminie. Przyczyną powyższej nieprawidłowości była niewłaściwa interpretacja przepisów. W badanych przypadkach nie ustalono jej skutków, niemniej, tak przyjęty sposób postępowania mógłby powodować przedłużenie się procesu kwalifikacji dziecka do przysposobienia.

W sytuacji, gdy zgromadzona przez Filię w Elblągu dokumentacja dziecka była niepełna, co do zasady występowano do: urzędów stanu cywilnego, PCPR-ów, opiekunów dziecka lub dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych o przekazanie niezbędnej do zakończenia procesu kwalifikacyjnego dokumentacji.

W zakresie obowiązku, o którym mowa w art. 164 ust. 2 pkt 2 ustawy, tj. sporządzania karty dziecka, której integralną część stanowi metryka prowadzenia sprawy stwierdzono, iż w przypadku dziecka figurującego w wykazie pod nr 26 nie sporządzono karty dziecka, a jedynie metrykę prowadzenia sprawy, stanowiącą integralną część karty dziecka.

Na podstawie analizy przedłożonych kontrolującym akt ustalono, że część I-VI karty dziecka sporządzana była, co do zasady, przez jej pracowników. Ustalono, że VII część karty dziecka tj. „Dane o stanie zdrowia dziecka oraz o rozwoju dziecka”, wypełniana była przez lekarza i przekazywana do Filii w Elblągu przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, bądź dostarczana przez rodzinę zastępczą.

W wyniku analizy dokumentacji stwierdzono, że dla 8 dzieci (w wykazie pod nr. 27 oraz 29-35) sporządzono dokumenty p.n.:

- „Opinia o rozwoju psychofizycznym dziecka,
- Dane o rozwoju psychoruchowym dziecka,
- Diagnoza psychofizyczna dziecka,
- Dane o rozwoju psychofizycznym dziecka,
- VIII. Opinia o rozwoju psychofizycznym dziecka,
- VIII. Ocena psychofizycznego rozwoju dziecka,
- VIII. Dane o rozwoju psychofizycznym dziecka” /akta kontroli str. 234-260/.

Według pisemnych wyjaśnień Kierownika Filii w Elblągu, stanowiących **akta kontroli str. 261-264**, powyższe dokumenty stanowiły część VIII karty dziecka, a stosowane nazewnictwo używane było zamiennie. Jednocześnie ustalono, że część VIII karty dziecka oraz diagnoza psychologiczna dziecka, o której mowa w art. 156 ust. 1 pkt. 1 oraz art. 166 ust. 1 pkt 1 ustawy, prowadzone były w ramach jednego dokumentu, bowiem jak wskazał Kierownik Filii w Elblągu: „*Diagnoza psychologiczna, o której mówi Ustawa jest czynnością dokonywaną przez pracowników Ośrodka, czego wynikiem jest dokument pod nazwą: Opinia o rozwoju psychofizycznym dziecka lub dane o rozwoju psychofizycznym dziecka – pkt VIII*”.

W opinii kontrolujących sporządzanie diagnozy psychologicznej oraz części VIII karty dziecka w ramach jednego dokumentu, a także niestosowanie się do wzoru karty dziecka określonej w rozporządzeniu, uznaje się za nieprawidłowość, co zostało szczegółowo opisane na str. 8 niniejszego wystąpienia.

W przedłożonych kontrolującym aktach znajdowały się również karty dziecka, które zostały przygotowane przez pracowników organizatora rodzinnej pieczy zastępczej bądź pracownika placówki opiekuńczo-wychowawczej. W Filii w Elblągu, w sytuacji podjęcia decyzji o niezakwalifikowaniu dziecka do przysposobienia, nie sporządzano w ramach działań własnych części VIII karty dziecka, lecz wykorzystywano część przygotowaną przez pracowników organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, bądź pracownika placówki opiekuńczo-wychowawczej. W opinii kontrolujących powyższa praktyka nie jest zgodna z zapisem art. 164 ust. 2 ustawy, zgodnie z którym ośrodek adopcyjny na podstawie dokumentacji, o której mowa w art. 139 a ustawy, sporządza informację o sytuacji prawnej, rodzinnej i zdrowotnej dziecka. Nadto, z art. 164 ustawy, wprost wynika, że opracowanie dokumentu, jakim jest karta dziecka, należy do wyłączanej kompetencji ośrodka adopcyjnego. Przyczyną powstania tej nieprawidłowości była niewłaściwa interpretacja oraz niestosowanie obowiązujących przepisów, co może rodzić wątpliwość, czy kwalifikacja do przysposobienia została przeprowadzona rzetelnie /**akta kontroli str. 265-278**/.

W Filii w Elblągu w 9 przypadkach sporządzano dokument pod nazwą „karta dziecka”. Natomiast w jednym przypadku oznaczonym w wykazie pod nr. 26, po uzyskaniu z sądu informacji o dziecku uzasadniającej jego kwalifikację do przysposobienia krajowego, w Filii w Elblągu nie sporządzono karty dziecka. Kierownik Filii w Elblągu, w pisemnym wyjaśnieniu wskazał, że „*dziecko to w rozumieniu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie jest objęte pieczą zastępczą. Dziecko wychowuje się w rodzinie pochodzeniowej – u babci. Ustawodawca nie wprowadził przepisami procedowania w takiej sytuacji. Powiatowe Centrum*

*Pomocy Rodzinie w (...) nie zgłosiło dziecka w celu kwalifikacji do przysposobienia, ponieważ w myśl ustawy nie jest ono objęte pieczę zastępczą. Kierownik dołożył wszelkich starań, aby uzyskać kontakt i uzyskać niezbędne informacje, w celu wyjaśnienia sytuacji dziecka. (...) Nie można było uzyskać niezbędnych informacji do sporządzenia karty dziecka, babcia podaje jedynie, że chłopiec jest dzieckiem niepełnosprawnym, wymagającym pomocy. Biorąc pod uwagę brak zgody opiekuna prawnego na adopcję małoletniego, a przede wszystkim dobro dziecka, prawo do wychowywania w rodzinie, która jak można domniemywać zabezpiecza we właściwy sposób jego wszelkie potrzeby, ponieważ nie jest objęta nadzorem instytucji, podjęto decyzję o niezakwalifikowaniu chłopca do adopcji. Ustawodawca nie uregulował przepisami postępowania w takim przypadku”/akta kontroli str. 279-280/. Powyższe wyjaśnienia nie znalazły jednak odzwierciedlenia w przedłożonej kontrolującym dokumentacji, dotyczącej przedmiotowej sprawy. Faktycznie Filia w Elblągu wystąpiła jedynie do organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz opiekuna prawnego dziecka, z prośbą „o zgłoszenie dziecka celem kwalifikacji do przysposobienia” /akta kontroli str. 232-233/. Poprzez te działania nie pozyskano jednak niezbędnych informacji, dotyczących aktualnej sytuacji prawnej, rodzinnej oraz zdrowotnej dziecka /akta kontroli str. 280/. Ustawodawca w art. 161 ust. 4 ustawy, przyznał ośrodkowi adopcyjnemu kompetencje do uzyskania informacji oraz wszelkiej dostępnej dokumentacji dotyczącej dziecka, w tym prawnej i medycznej. Przyznał również ośrodkowi adopcyjnemu uprawnienie do występowania do takich instytucji m.in. jak: sąd, urząd stanu cywilnego, Policja, organizator rodzinnej pieczy zastępczej, szkoły, przedszkola, szpitale itp. w celu udostępnienia posiadanej przez te instytucje dokumentacji dotyczącej dziecka. Z pisemnych wyjaśnień Kierownika Filii w Elblągu stanowiących **akta kontroli str. 279-280** wynika, iż przyczyną powyższej nieprawidłowości był fakt, że „(...) dziecko nie zostało objęte pieczę zastępczą”. Skutkiem tego było pozostawienie małoletniego w środowisku rodziny naturalnej, bez dokonania analizy jej funkcjonowania i weryfikacji czy pozostawienie dziecka w rodzinie leży w jego najlepszym interesie i jest zgodne z jego wolą.*

Zgodnie z Regulaminem Komisji Kwalifikacyjnej, Komisja Kwalifikacyjna w Filii w Elblągu składać się powinna z co najmniej trzech członków, wśród których mogli znajdować się przedstawiciele sądów rodzinnych, placówek służby zdrowia bądź organizatora pieczy zastępczej. Członkowie tejże Komisji podejmowali decyzję o zakwalifikowaniu bądź braku kwalifikacji dziecka do przysposobienia oraz sporządzali dokument pn. „*Kwalifikacja dziecka do przysposobienia krajowego nr...*”. Dokument ten zawierał m.in. datę jego sporządzenia, podstawę prawną, imię i nazwisko dziecka, datę i miejsce jego urodzenia, podmiot zgłaszający dziecko, informację o zakwalifikowaniu bądź niezakwalifikowaniu do przysposobienia (w przypadku braku kwalifikacji uzasadniano podjętą decyzję), a także skład zespołu dokonującego kwalifikacji oraz podpisy jego członków. Zgodnie z powyższym dokumentem decyzję o kwalifikacji bądź niezakwalifikowaniu dziecka do przysposobienia w Filii w Elblągu podejmowano w oparciu o:

- 1) analizę dokumentacji dziecka, w tym analizę jego sytuacji prawnej i medycznej,
- 2) ocenę psychicznego rozwoju dziecka,
- 3) określenie specyfiki potrzeb dziecka w kontekście prawidłowego doboru rodziny,
- 4) ocenę stopnia możliwości nawiązania przez dziecko więzi w nowej rodzinie,

- 5) analizę sytuacji prawnej rodzeństwa dziecka,
- 6) analizę całości sytuacji dziecka w celu zbadania, czy przysposobienie leży w jego najlepszym interesie, przeprowadzoną z uwzględnieniem opinii, o których mowa w art. 139 a ust. 1 pkt 1,2,4 i 5 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku.

Z posiedzenia Komisji Kwalifikacyjnej w Filii w Elblągu sporządzano „*Protokół z posiedzenia komisji kwalifikacyjnej*”. W dokumencie tym wskazywano datę, skład Komisji Kwalifikacyjnej, dane dzieci, których sytuację omawiano oraz informację w sprawie podjętej decyzji o zakwalifikowaniu bądź niezakwalifikowaniu dzieci do przysposobienia krajowego. W powyższym dokumencie, w każdym analizowanym przypadku wskazywano przesłanki uzasadniające podjętą decyzję. W przypadku podjęcia decyzji o zakwalifikowaniu dziecka do adopcji, w protokole z posiedzenia Komisji kwalifikacyjnej wskazywano również informację o doborze kandydatów na rodziców adopcyjnych **/akta kontroli str. 281/**.

Po podjęciu przez Komisję Kwalifikacyjną decyzji o zakwalifikowaniu bądź niezakwalifikowaniu dziecka do przysposobienia krajowego, Filia w Elblągu powiadamiała pisemnie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej bądź zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w instytucjonalnej pieczy zastępczej o podjętej decyzji **/akta kontroli str. 282/**.

W przypadku oznaczonym w wykazie pod nr. 26, w dokumencie pn. „*Kwalifikacja dziecka do przysposobienia krajowego nr (...)*” wskazano, że decyzję o braku kwalifikacji podjęto w oparciu o wymienione w przywołanych powyżej punktach (od 1 do 6) dokumenty i informacje, co nie było zgodne ze stanem faktycznym. Teczka tego dziecka nie zawierała w/w dokumentów i pomimo ich braku podjęto decyzję o niezakwalifikowaniu dziecka do przysposobienia krajowego, co uzasadniono „*brakiem zgody opiekuna prawnego oraz więzi w spokrewnionej rodzinie zastępczej w osobie babci*” **/akta kontroli str. 283/**. Z pisemnego wyjaśnienia Kierownika Filii w Elblągu wynika, że przyczyną powyższej nieprawidłowości było to, że „*dziecko nie było objęte pieczą zastępczą, a Ustawodawca nie wprowadził przepisów procedowania w takiej sytuacji*”. Na podstawie analizy przedłożonych kontrolującym akt sprawy stwierdzić należy natomiast, że przyczyną nieprawidłowości był niedostateczny nadzór nad realizacją przez pracowników zagadnień merytorycznych, czego skutkiem mogło być podjęcie niewłaściwej decyzji w odniesieniu do zgłoszonego przez sąd dziecka.

Dodatkowo wskazać należy, że ww. dokument podpisało 2 członków Komisji Kwalifikacyjnej, a nie co najmniej 3, jak stanowią zapisy Regulaminu Komisji. Jak wynika z pisemnego wyjaśnienia Kierownika Filii w Elblągu przyczyną powyższej nieprawidłowości były „*braki kadrowe w tym okresie*”, czego skutkiem było dokonanie kwalifikacji bez wymaganego kworum, co może rodzić pytanie o jej słuszność, a nawet ważność **/akta kontroli str. 279-280 oraz 283/**.

W przypadku dzieci poddanych kwalifikacji do przysposobienia, w 8 na 10 poddanych analizie przypadkach w Filii w Elblągu dokonano kwalifikacji zgodnie z ustawą tj. w terminie 30 dni od dnia sporządzenia karty dziecka, na podstawie opinii, o których mowa w art. 139 a ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy. W pozostałych 2 przypadkach stwierdzono, że kwalifikacji dokonano

nieterminowo **/akta kontroli str. 284-285/**. Zgodnie z pisemnym wyjaśnieniem Kierownika Filii w Elblągu:

- w pierwszym przypadku, oznaczonym w wykazie pod nr. 31, w którym kartę dziecka sporządzono w dniu 19.11.2018 r. a kwalifikacji dokonano 18.01.2019 r.: *„dziecko zostało zakwalifikowane do przysposobienia w dniu 18.01.2019 r., z uwagi na brak niezbędnych dokumentów do kwalifikacji dziecka, a mianowicie: zgody opiekuna prawnego na przysposobienie dziecka, zaświadczenia z Sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego dziecka a także braku stosunku dziecka do przysposobienia. Wystąpiono o te dokumenty do instytucji w dniu 05.12.2018 roku. Ww. dokumenty wpłynęły do Ośrodka 16.01.2019 roku, o czym świadczą daty wpływu. Niezwłocznie po uzyskaniu dokumentów dokonano kwalifikacji dziecka. Karta dziecka była sporządzona 29.11.2018 r. i oczekiwano na pozostałe dokumenty niezbędne do kalifikacji dziecka”*,
- w drugim przypadku, oznaczonym w wykazie pod nr. 32, w którym kartę dziecka sporządzono w dniu 4.04.2019 r. a kwalifikacji dokonano 29.05.2019r. *„dziecko zostało zakwalifikowane do przysposobienia w dniu 29.05.2019 r. z uwagi na brak niezbędnego dokumentu do kwalifikacji dziecka, a mianowicie: zaświadczenia z Sądu o ustanowieniu opiekuna prawnego. Opiekun prawny został ustanowiony w dniu 04.04.2019 roku, kopia zaświadczenia o ustanowieniu opiekuna prawnego wpłynęła do Ośrodka z PCPR w (...) w dniu 28.05.2019 roku (data wpływu na dokumencie). Niezwłocznie po uzyskaniu dokumentu dokonano kwalifikacji dziecka tj. w dniu 29.05.2019 r.”* **/akta kontroli str. 286-287/**.

Powyższy sposób prowadzenia sprawy nie znajduje odzwierciedlenia w obowiązujących przepisach. W myśl art. 164 ust 3 ustawy, w przypadku gdy ośrodek adopcyjny nie może sporządzić karty dziecka, gdyż nie posiada informacji o jego sytuacji prawnej, w terminie 3 dni roboczych winien wystąpić do właściwego dla siebie miejscowo ośrodka adopcyjnego, prowadzącego wojewódzki bank danych, o ustalenie sytuacji prawnej dziecka. Zgodnie natomiast z art. 190a ustawy, sądy, organy i jednostki są obowiązane niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni, udostępnić lub udzielić na wniosek podmiotu realizującego zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej niezbędnych informacji, które mają znaczenie w realizacji zadań wynikających z ustawy. W opinii organu nadzoru Filia w Elblągu winna ponaglać instytucje, które wzywa do uzupełniania danych. Zaniechanie tych czynności powoduje bowiem przedłużanie się procedur kwalifikacyjnych.

Ustalono, że rodzina, która wcześniej przysposobiła dziecko była informowana telefonicznie o możliwości przysposobienia rodzeństwa tego dziecka. W Filii w Elblągu z tych rozmów sporządzano notatki służbowe, zawierające informacje o decyzji tej rodziny **/akta kontroli str. 288/**.

W przypadkach, kiedy do przysposobienia zakwalifikowano rodzeństwo, psycholog zatrudniony w Filii w Elblągu sporządzał dokument pod nazwą *„Ocena więzi między rodzeństwem”*. W opinii tej wskazywał na zasadność wspólnej adopcji rodzeństwa bądź zasadność jego rozdzielenia w związku z brakiem więzi emocjonalnych pomiędzy rodzeństwem **/akta kontroli str. 289-290/**.

3. Aktualizowanie informacji o dzieciach zakwalifikowanych do przysposobienia.

Z wyjaśnień Dyrektora, **stanowiących akta kontroli str. 61-62** wynika, że „aktualizowanie informacji o dzieciach, które są zakwalifikowane do przysposobienia polega na pozyskiwaniu informacji o zmianach ich stanu zdrowotnego, rodzinnego i rozwoju dziecka – na Zespołach od jego członków, od rodzica zastępczego/opiekuna prawnego (rozmowy telefoniczne oraz spotkania w Ośrodku Adopcyjnym). W sytuacji znaczącej zmiany jaka zaszła w życiu dziecka Ośrodek sporządza dokument w formie notatki służbowej, dołącza pozyskane informacje np. zaświadczenie medyczne, orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, opinię psychologa Ośrodka o aktualnym funkcjonowaniu dziecka lub po upływie stosownego okresu – 2 lata powtarza diagnozę psychologiczną dziecka. Stosowne aktualizacje wysyłane są do WBD oraz Filii Ośrodka”.

Sposób realizacji zadań w siedzibie W-MOA w Olsztynie:

Ustalono, że W-MOA z siedzibą w Olsztynie aktualizował informacje o dzieciach, które mogą być przysposobione, co potwierdza m.in. korespondencja z organizatorami rodzinnej pieczy zastępczej, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, rodzinami zastępczymi/opiekunami prawnymi, sądami oraz ośrodkami pomocy społecznej. W-MOA z siedzibą w Olsztynie występował do ww. podmiotów o przesłanie aktualnych informacji o dziecku, a także podmioty te z własnej inicjatywy przekazywały uaktualnioną dokumentację dziecka, np. dokumentację medyczną, informacje o sytuacji rodzinnej **/akta kontroli str. 291-294/**. Aktualne informacje o dzieciach pracownicy W-MOA z siedzibą w Olsztynie pozyskiwali także uczestnicząc w posiedzeniach zespołów ds. oceny sytuacji dziecka (szczegółowy opis w zakresie realizacji udziału przedstawicieli W-MOA z siedzibą w Olsztynie w dalszej części wystąpienia).

W przypadku dzieci zgłoszonych do WBD i CBD, po powzięciu informacji o istotnych zmianach w sytuacji dziecka, w szczególności dotyczących jego stanu zdrowia oraz postępach w rozwoju, przesyłano je do WBD i CBD.

Sposób realizacji zadań w Filii w Elku:

Ustalono, iż Filia w Elku aktualizowała informacje o dzieciach, które mogą być przysposobione, czego potwierdzenie stanowiła znajdująca się w teczkach dzieci zakwalifikowanych do przysposobienia, korespondencja z powiatowymi centrami pomocy rodzinie, rodzinami zastępczymi/opiekunami prawnymi, placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, a także innymi jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej oraz sądami, dotycząca monitorowania sytuacji życiowej dzieci.

Ustalono, iż w przypadku powzięcia przez Filie w Elku informacji o zmianie sytuacji dziecka zgłoszonego do WBD, przesyłano zaktualizowane dane.

W przypadku jednego dziecka (wykaz poz. 36), które wcześniej zostało zgłoszone do WBD, po zaktualizowaniu informacji o nim i zgromadzeniu stosownej dokumentacji, komisja

podjęła decyzję o wycofaniu kwalifikacji dziecka z procedury przysposobienia, opracowując na tę okoliczność stosowny dokument **/akta kontroli str. 224/**.

Pracownicy Filii w Elku pozyskiwali również aktualne informacje o funkcjonowaniu dzieci zgłoszonych do przysposobienia podczas udziału w zespołach ds. oceny sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej, niemniej jednak, jak wynika z przyjętych do protokołu wyjaśnień Kierownika Filii w Elku **/akta kontroli str. 225/**, nie dokumentowali tego, co zostało szczegółowo opisane na str. 26-27 wystąpienia.

Sposób realizacji zadań w Filii w Elblągu:

Ustalono, że w Filii w Elblągu aktualizowano informacje o dzieciach, które mogą być przysposobione poprzez udział jej pracowników w posiedzeniach zespołów ds. oceny sytuacji dziecka (szczegółowy opis w zakresie realizacji udziału przedstawicieli Filii w Elblągu w dalszej części wystąpienia). Dokumentacja potwierdzająca uczestnictwo w zespołach znajdowała się w odrębnych segregatorach i nie dołączano jej do akt sprawy. W prowadzonej dokumentacji znajdowały się pisma to potwierdzające m.in. korespondencja organizatorami rodzinnej pieczy zastępczej placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, rodzinami zastępczymi/opiekunami prawnymi, sądami oraz ośrodkami pomocy społecznej.

W toku kontroli ustalono, że w Filii w Elblągu niezwłocznie po sporządzeniu karty dziecka, przekazywano dokumentację dzieci zakwalifikowanych do przysposobienia do ośrodka adopcyjnego właściwego do prowadzenia banku danych o dzieciach z terenu województwa oczekujących na przysposobienie, celem poszukiwania kandydatów na rodziców adopcyjnych. W dwóch analizowanych przypadkach, oznaczonych w wykazie pod nr 28 oraz 33 na tym etapie znaleziono rodziny adopcyjne, lecz w jednym proces przysposobienia zakończono adopcją dziecka, a w drugim rodzina zastępcza wycofała zgodę na przysposobienie dwójki rodzeństwa i tym samym rodzina adopcyjna wycofała wniosek o przysposobienie **/akta kontroli str. 295-301/**.

W toku kontroli ustalono, że w przypadku 2 dzieci oznaczonych w wykazie pod nr 27 oraz 31, ich dokumentacja została przekazana do ośrodka adopcyjnego właściwego do prowadzenia centralnego banku danych o dzieciach oczekujących na przysposobienie, z uwagi na brak kandydatów do przysposobienia dziecka na terenie kraju. W jednym przypadku oznaczonym w wykazie po nr 31 w Filii w Elblągu otrzymano z Mazowieckiego Centrum Polityki Społecznej informację o niezakwalifikowaniu dziecka do przysposobienia międzynarodowego, w drugim natomiast oznaczonym w wykazie pod nr 27, do Filii w Elblągu wpłynęło oświadczenie dziecka o niewyrażeniu zgody na przysposobienie, w związku z czym wycofano dokumenty z WBD i zakończono procedurę poszukiwania kandydatów na rodziców adopcyjnych. Informację o zakończeniu poszukiwań rodziny adopcyjnej odnotowano w Rejestrze Dzieci Zgłoszonych do Adopcji prowadzonym przez Filię w Elblągu **/akta kontroli str. 302/**.

4. Udział przedstawiciela Ośrodka w ocenie sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.

Przedstawiciel Ośrodka, zgodnie z art. 130 oraz art. 135-137 ustawy, winien uczestniczyć w posiedzeniach zespołów ds. oceny sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej.

Zgodnie z informacją przedłożoną przez Dyrektora zespołowi inspektorów, stanowiącą akta kontroli str. 303, w okresie objętym kontrolą pracownicy Ośrodka otrzymali łącznie **2327** powiadomień/zaproszeń do uczestnictwa w posiedzeniach zespołów ds. oceny sytuacji dziecka, w tym:

- pracownicy zatrudnieni w siedzibie Ośrodka w Olsztynie – otrzymali łącznie **1227** zaproszeń na zespoły,
- pracownicy Filii w Ełku – otrzymali łącznie **703** zaproszenia na zespoły,
- pracownicy Filii w Elblągu – otrzymali łącznie **397** zaproszeń na zespoły.

Sposób realizacji zadań w siedzibie W-MOA w Olsztynie:

Na podstawie badanej dokumentacji stwierdzono, że pracownicy siedziby W-MOA w Olsztynie uczestniczyli w posiedzeniach zespołów ds. oceny sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej, zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej.

Ustalono, że uczestnictwo pracowników W-MOA z siedzibą w Olsztynie w zespołach dokumentowane było w następujący sposób – w przypadku uczestnictwa w posiedzeniach zespołów odbywających się w Olsztynie na kserokopii zaproszenia na zespół, przedstawiciel podmiotu organizującego zespół potwierdzał uczestnictwo w nim przedstawiciela W-MOA z siedzibą w Olsztynie. Natomiast w przypadku zespołów odbywających się poza Olsztynem, potwierdzeniem obecności była delegacja pracownika podpisana przez podmiot organizujący zespół /**przykład: akta kontroli str. 304-306/**.

Stwierdzono, że informacje o dziecku pozyskane przez pracownika W-MOA z siedzibą w Olsztynie w czasie uczestnictwa w posiedzeniu zespołu, w nielicznych przypadkach odnotowywane były przez pracowników W-MOA z siedzibą w Olsztynie na kserokopiach zaproszeń /**przykład: akta kontroli str. 307-311/**.

W dokumentacji indywidualnej dzieci nie znajdowały się informacje o ustaleniach poczynionych podczas udziału pracowników W-MOA z siedzibą w Olsztynie w posiedzeniach zespołów.

Sposób realizacji zadań w Filii w Ełku:

Stwierdzono, iż pracownicy Filii w Ełku uczestniczyli w posiedzeniach ds. oceny sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej (rodzinnej i instytucjonalnej). W przypadku, kiedy nie było możliwe osobiste stawiennictwo pracownika Filii w Ełku na posiedzeniu zespołu ds. oceny sytuacji dziecka, wówczas odbywały się konsultacje telefoniczne, co znajdowało odzwierciedlenie w sporządzanych notatkach.

W Filii w Ełku gromadzono informacje dotyczące zespołów ds. oceny sytuacji dziecka w dwóch segregatorach. W jednym z nich znajdowały się oryginały zaproszeń z placówek opiekuńczo-wychowawczych, powiatowych centrów pomocy rodzinie. W drugim zaś były ich kserokopie, na których widniała pieczęć z potwierdzeniem obecności pracowników W-MOA w Olsztynie Filia w Ełku na zespole /**przykład: akta kontroli str. 226/**.

Kontrolujący stwierdzili, iż w dokumentacji dzieci, zgłoszonych do przysposobienia, nie znajdowały się informacje o poczynionych ustaleniach podczas udziału pracowników Filii w Elku w zespołach ds. oceny sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej. Kierownik Filii w Elku, poproszona o wyjaśnienie powyższej kwestii wskazała, iż „z chwilą zgłoszenia dziecka do przysposobienia W-MOA w Olsztynie Filia w Elku posiada aktualną dokumentację dziecka, a tym samym zna sytuację prawną, zdrowotną, szkolną i rodzinną dziecka. W przypadku dzieci, które otrzymały kwalifikację do przysposobienia proces doboru rodziny do dziecka jest stosunkowo krótko. Zazwyczaj w przeciągu kilku tygodni dziecko trafia pod opiekę rodziny preadopcyjnej, a Ośrodek dokonuje monitoringu prawidłowości przebiegu tego procesu (również zleconego przez Sąd) – bardzo często nawet nie zdąży się odbyć ponowne posiedzenie Zespołów. W przypadku, gdy dzieci są zakwalifikowane do przysposobienia i pozostają w bazie WBD, W-MOA w Olsztynie Filia w Elku występuje do instytucji odpowiedzialnych za pieczę zastępczą o aktualizację dokumentacji dzieci. W przypadku dzieci starszych działanie to ma miejsce przynajmniej raz w roku, a u dzieci młodszych – raz na 6 miesięcy. Również w przypadkach dzieci zgłoszonych do WEBD zapraszane są one wraz z opiekunem prawnym na ponowne badania do Ośrodka adopcyjnego. Wówczas sporządzane są stosowne diagnozy i wraz z pozyskaną aktualną dokumentacją wysyłane do WBD. W związku z tym dokonywanie odręcznych notatek uważam za bezzasadne, zwłaszcza, że w wielu przypadkach Zespoły są prowadzone w sposób niemerytoryczny. Ponadto Ośrodek zawsze ma prawo do wystąpienia o udostępnienie na piśmie wniosków z Zespołu do Spraw Dziecka Umieszczonego w Pieczy Zastępczej” /akta kontroli str. 227/.

Sposób realizacji zadań w Filii w Elblągu:

Ustalono, że przedstawiciele Filii w Elblągu uczestniczyli w posiedzeniach zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej, zarówno instytucjonalnej jak i rodzinnej. Następnie w Filii w Elblągu sporządzano notatkę zawierającą informację o udziale w posiedzeniu oraz stwierdzającą czy zasadny jest dalszy pobyt dziecka w pieczy zastępczej. Treść sporządzanych przez pracowników w Filii w Elblągu dokumentów potwierdzających udział w posiedzeniach zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka zazwyczaj brzmiała następująco: „Notatka służbowa. Dotyczy: posiedzenia Zespołu ds. Oceny Sytuacji Dziecka w (...) w dniu 08.05.2019r. Podczas posiedzenia Zespołu omówiona została sytuacja opiekuńczo-wychowawcza, zdrowotna i prawna 31 dzieci. Sytuacja prawna małoletnich nie uległa zmianie. Podjęto decyzję o zasadności dalszego pobytu dzieci w pieczy zastępczej.” /akta kontroli str. 312-334/. Notatki te zawierały w większości przypadków jedynie dane ograniczające się do wskazania ilości omówionych dzieci (bez wskazania ich danych osobowych) oraz informacji czy zasadny jest ich dalszy pobyt w pieczy zastępczej. W związku z powyższym rekomenduje się uszczegółowienie tego dokumentu bądź, jak wskazano w treści wystąpienia, podjęcie działań mających na celu zgromadzenie dodatkowej dokumentacji w tym zakresie.

5. Uwagi i wnioski.

Na podstawie przeprowadzonych czynności kontrolnych stwierdzono brak jednolitości w zakresie prowadzenia procedur adopcyjnych oraz sporządzania dokumentacji w siedzibie W-MOA w Olsztynie oraz poszczególnych Filiach. Mając na uwadze powyższe rekomenduje

się podjęcie stosownych działań mających na celu ujednoczenie procedur przeprowadzania postępowania adopcyjnego oraz prowadzonej dokumentacji, co zapewniłoby spójne podejście do podejmowanych czynności.

Nie ulega wątpliwości, że dobro dziecka powinno być podstawową przesłanką wszystkich rozstrzygnięć, dotyczących dziecka, oraz powinno być brane pod uwagę przy stosowaniu każdego przepisu mającego związek z sytuacją dziecka. Dlatego też, w opinii organu nadzoru, dokonywanie kwalifikacji bądź jej nieudzielenie nie może być oparte na części tylko dowodów. Ustawodawca wyraźnie wskazał, iż dokonywanie kwalifikacji należy do wyłącznej kompetencji ośrodka adopcyjnego i powinno być ono przeprowadzone zgodnie z określonymi przepisami prawa proceduralnymi i w oparciu o wskazaną w ustawie dokumentację. W opinii organu nadzoru dokonywanie kwalifikacji w oparciu o pełny zakres dokumentacji może mieć realny wpływ na wzrost liczby dzieci, które uzyskały kwalifikację do przysposobienia, gdyż z przedstawionych danych wynika, że jedynie niecałe 40 % dzieci zgłoszonych do Ośrodka zostaje zakwalifikowanych do przysposobienia.

Wieloletnia praktyka kontrolujących pokazuje, iż diagnostyka psychologiczna dzieci w wielu miejscach (pcpr-ach, placówkach opiekuńczo-wychowawczych) odbywa się na różnorodnym poziomie, szczególnie w zakresie jakości diagnoz psychofizycznych. Tym większa istnieje potrzeba, aby analiza sytuacji każdego zgłoszonego do przysposobienia dziecka odbyła się wg. jednolitych zasad, kryteriów i na podstawie wystandaryzowanych testów/badań, które jest w stanie zapewnić stały zespół specjalistów Ośrodka.

W opinii organu nadzoru dokonując kwalifikacji dziecka do przysposobienia, obejmującej diagnozę psychologiczną, nie sposób dokonać jej bez realnego udziału dziecka i osobistej styczności pracowników Ośrodka z nim. Tymczasem badany materiał pozwala stwierdzić, iż kwalifikacja ta odbywała się w niektórych przypadkach bez faktycznego kontaktu z dzieckiem. Mając zatem na względzie przytaczany przez Dyrektora argument „dobra dziecka” oraz liczne niestety sytuacje, w których rodzice zastępczy nie godzą się na adopcję dzieci, po czym w wieku ich adolescencji rozwiązują rodzinę zastępczą z uwagi na trudności wieku dorastania, zasadnym byłoby, w każdym możliwym przypadku, zweryfikować, czy interes rodziny zastępczej jest spójny z interesem dziecka. Powyższe możliwe jest jedynie w toku bezpośredniego spotkania pracownika Ośrodka z dzieckiem.

W ocenie kontrolujących uczestnictwo pracowników Ośrodka w posiedzeniach zespołów ds. oceny sytuacji dziecka, podczas których dokonuje się min. ustalenia aktualnej sytuacji rodzinnej dziecka, oceny stanu jego zdrowia i aktualnych potrzeb, umożliwia pracownikom Ośrodka pozyskanie aktualnych informacji o dziecku. Jest to szczególnie istotne w przypadku dzieci zakwalifikowanych do przysposobienia i oczekujących na znalezienie odpowiedniej dla nich rodziny przysposabiającej, gdyż informacje te mogą mieć realny wpływ na przebieg procesu adopcyjnego i pozyskania odpowiedniego kandydata na przysposobienie, w tym skrócenie czasu oczekiwania na adopcję. Nie można także pominąć faktu, iż aktualizacja danych o dziecku zgłoszonym do przysposobienia stanowi także dla przyszłych rodziców adopcyjnych istotne źródło wiedzy na temat dziecka, które mają przysposobić, a której to wiedzy nie można przed nimi zataić przed podjęciem decyzji o adopcji.

Mając na uwadze powyższe, a także ustawowe zadania Ośrodka tj. gromadzenie i aktualizowanie informacji o dzieciach, które mogą być przysposobione oraz prowadzenie dokumentacji z zakresu wykonywanych zadań, rekomenduje się każdorazowe dokumentowanie informacji o dzieciach, które mogą być przysposobione, pozyskanych podczas posiedzeń

zespołów. Ponadto, w ocenie kontrolujących dobrą praktyką wydaje się występowanie do organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, zespołu ds. oceny sytuacji dziecka przebywającego w instytucjonalnej pieczy zastępczej lub dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego o przekazywanie kopii okresowych ocen sytuacji dzieci, sporządzanych w toku posiedzeń, w których uczestniczą pracownicy Ośrodka.

Podkreślić należy, iż dokumentacja poddana analizie w Filii w Ełku, z zakresu gromadzenia i aktualizowania informacji o dzieciach, prowadzona była w sposób czytelny i przejrzysty. Biorąc pod uwagę sytuację kadrową w Filii w Ełku, gdzie z uwagi na brak osoby zatrudnionej na stanowisku pomocniczym, wszystkie zadania, podejmowane w ramach jej działalności, wykonywane były przez pracowników merytorycznych (pedagoga, psychologa, Kierownika Filii w Ełku), rekomenduje się rozważenie możliwości zatrudnienia osoby na stanowisku pomocniczym. Pozwoli to na odciążenie pracowników merytorycznych w wykonywaniu zadań dotyczących obsługi Filii w Ełku.

Na podstawie przeprowadzonych czynności kontrolnych stwierdzono, że daty wpisów w metrykach prowadzonych spraw, dokonane przez pracowników w Filii w Elblągu, nie zawsze były zgodne z faktycznymi datami widniejącymi w dokumentacji, co może budzić wątpliwość co do rzeczywistych dat powstawania dokumentów bądź co do rzetelności w zakresie prowadzenia dokumentacji dzieci. W związku z powyższym Dyrektor oraz Kierownicy Filii powinni zwiększyć nadzór merytoryczny nad organizacją pracy zatrudnionych specjalistów oraz nad sposobem jej dokumentowania.

Ponadto rekomenduje się dołożenie wszelkich starań w celu zachowania chronologii w prowadzonej przez specjalistów dokumentacji, w sposób niepozostawiający wątpliwości co do daty jej wpływu bądź sporządzenia.

6. Zalecenia.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wnoszę o podjęcie przez Dyrektora, jako osoby odpowiedzialnej za ich powstanie, stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

1. W przypadku każdego dziecka zgłoszonego do Ośrodka podejmować działania określone w art. 164 ust. 2 ustawy.
2. W każdym przypadku powzięcia o dziecku informacji uzasadniającej zakwalifikowanie do przysposobienia krajowego, kwalifikacji dokonywać po zgromadzeniu kompletu dokumentów, o których mowa w ustawie oraz rozporządzeniu.
3. W celu realizacji zadań spoczywających na Ośrodku, w sytuacjach tego wymagających, stosować zapisy art. 161 ust. 4, art. 164 ust. 3 oraz art. 190 a ustawy.
4. Kartę dziecka sporządzać zgodnie ze wzorem określonym w rozporządzeniu. Każdy jej element traktować jak integralną część karty dziecka.
5. Sporządzanie karty dziecka powierzać wyłącznie pracownikom Ośrodka.
6. Metrykę sprawy prowadzić dla wszystkich dzieci zgłoszonych do przysposobienia, zgodnie z art. 164 ust 2 ustawy.

7. Diagnozę psychologiczną dziecka oraz część VIII karty dziecka sporządzać jako osobne dokumenty.
8. Kwalifikacji dzieci zgłoszonych do przysposobienia dokonywać w terminach i na zasadach określonych w ustawie oraz zgodnie z wewnątrz przyjętym Regulaminem Komisji Kwalifikacyjnej.
9. Dokumentację sporządzać w sposób rzetelny i odzwierciedlający stan faktyczny.
10. Zaprzestać stosowania praktyki wszczynania nowych procedur adopcyjnych w odniesieniu do dzieci już zgłoszonych do przysposobienia. W przypadku zmiany sytuacji dziecka, aktualizować jego dane w ramach prowadzonej procedury.
11. Zwiększyć nadzór wewnętrzny nad organizacją pracy zatrudnionych specjalistów i nad sposobem jej dokumentowania.

Kontrolowanej jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Podstawa prawna:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. z 2015 r., poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. 2019, poz. 1111 ze zm.).

**Z up. WOJEWODY
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO**

Joanna Kastrau
ZASTĘPCA DYREKTORA
Wydziału Polityki Społecznej

*Stella Maścianica – główny specjalista,
Katarzyna Brewka – kierownik Oddziału,
Izabela Chowańska – główny specjalista,
Lilla Kondrusik – główny specjalista,
Iwona Czmochowska – główny specjalista,
Agnieszka Pastuła – główny specjalista,
Bogdan Caruk – główny specjalista,
Agnieszka Brzozowska – główny specjalista,
Katarzyna Stefanowska – główny specjalista*